25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6949 — 12 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1908 — ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — 2 ԶԻԼՔԱՏԷ 1326 — 25 Novembre 1908 — 25me année — N. 6949

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ.

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղ.
» » վեցամսեայ	45 »
Դուրսի համար տարեկան	108 »
» » վեցամսեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	35 Ֆր.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعله قاله

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ՊՈԼՍԷՆ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

ՄԱՍԻՍԻ ԵՒ ԱՐԱԳԱԾԻ ԱՌՋԵՒ

ԷՋՄԻԱԾՆԱՑ ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ

27 հոկտ.— Առտուն կանուխ ոգեւորութիւնը սկսած է։ Մաքուր երկինք մը, պարզ ու վճիտ, Արարատեան դաշտին վրայ կը ժպտի գեղազուարթ։ Ուրիշ օր ամբողջ անձրեւ տեղացած է ու հոկտ.ի 27 է որ այդ աղուոր տեսարանը կը պարզէ։

Մեղի համար գեղեցիկ տօն մը Մասիսի ոտքերուն տակ։

Ան, Մասիսը կը բարձրանայ Էջմիածնի դէպ ի արեւելք, մեր առջեւ, երես եւ բերան։ Նստած է հրաշալի փառաւորութեամբ, լայնածաւալ տրամագիծով մը, հատատ խարխսի վրայ և ձիւնապատ։ Մէկ օրուայ ճամբայ ունինք մէկերնիս, և սակայն այնքան մօտիկ կ'երեւի որ քով քովի դրացի ենք կարծես։ Ամէն քայլափոխի աչքի առջեւ ունինք գինքը, մեծապէս և վսեմաշուք։ Խաղաղ բազմած է, յարիւնապէս խաղաղ։ Բայց չըլլայ որ խաբուիք, իր լանջքին տակ փեռեկտուածք մը ունի։ Ատ է որ կը ցուցնէ թէ այդ յաւիտենական տիսանը ինչպէս երբեմն զայրոյթով ցնցուած՝ դուրս ժայթքեր է իր կրակէ փրփուրներն ու խեղդած է հեգ Ակռին։

Իր կողքին վրայ փոքր Մասիսը, նոբատի աղջիկ մը մօրը կրթնած քնչօրէն։ Արեւին մէջ պայծառագեղ են երկուքն ալ։ Ու երեւակայեցէ՛ք գիրենք. քարտէսի վրայ նշանակուած սեւ կէտեր չեն ալ. հողէ, քարէ, հանքային չգիտեմ ինչ նիւթերէ դանգուածներ, կրակէ ալիքներով, որ քնութեան սքանչելագործ ձեռքը, իր քմահաճոյքի մէկ բոպէին մէջ հարթ յատակի վրայ դրած է ատոնք իրարու յաւիտենական կոթողներ՝ վկայ ըլլալու տարիներու անցքին, մարդկային յաջողդական սերունդներու, աւերներու, քանդումներու, ծնունդներու և կառուցումներու։ Իրենց քղանցքին տակ, իրենց ոտքերուն ստորոտը փչրուած են դարերը։ Ոչնչութիւններ պարզուած, և սակայն հակայ Մասիսը իր գեղանի աղջկանը հետ միշտ նորատի, միշտ միեւնոյն տարիքին մէջ կը կանգնի իր հիմքերուն վրայ հպարտ և յոխորտ։ Նկարագրէն անկարելի է, նկարէն ալ անկարելի, մարդկային արուեստէ և ուժերէ դուրս ի վեր։ Ո՞վ կրնայ ըսել թէ, բնութեան այլեւայլ երեւոյթներուն տակ, ինչպէս կը նայի ան, գոհով ու վէմ. ինչպէս կը սիրէ քղանցքները իր ոտքերուն վրայ երբ հիւսիսը կը փչէ ձիւնախառն. ինչպէս կը տարածուի չքեղազարդած երբ ամպերը կը կորսուին իր գլխուն վերեւ ու չանթը կը թռչի հրեղէն սլացքով։ Միայն հոգեկան պայման մը կայ որ կրնայ արդարանալ իր առջեւը. ու ան է.— Կը դիտես զինքը վերէն վար, ոտքէն մինչեւ գլուխը, և անհուն խռովքի մը մէջ կը դողդղայ իր առջեւը անհնարն կէտի մը պէս, հա՛մբ ու անչունչ։

Իջմիածնի հիւսիս արեւմտեան կողմն է Արարատը աւելի լայն նստուածքով մը. իր լանջքին վրայ կը կանգնին գլուխներ, մէկ, երկու, երեք, չորս, հինգ, վեց, տեղը նստած է։ Քիմադատ մտքով մը չես նայիր այդ անուշիկ մօրը։ Բայց արեւելեան երկիւղածութիւնը որ չմնացած է, հիւսուած է ոսկի թելերով և որ կը նստի Մասիսի ոտքերուն տակ ու. կը նայի Արարատին, այդ կաթուղիկէներու պարզքին՝ մինչ դէպ ի վեր թռչուն, չատ բան կը գտնէ այդ մայրիկին գորովալից նայուածքներուն մէջ, կը ծծէ կը քաշէ անոնցմէ հոգեկան սիրտանքներ, ներքին ուժեր որ երբեք սուտ չէ քննդատութենէ մաղուած կրօնքը, հաւատքը։ Ո՛չ, թոյլ տուէ՛ք, թող նային այդ քարերուն, այդ սեղաններուն, այդ մայրիկին երեսն ի վեր, թող կախուին անոր նայուածքներէն, ու, կախարդուած գերագոյն հմայքով, ապրին հոգիի կեանքը, տառապանքի կեանքը, տա՛ք յոյսի կեանքը՝ անխնայ կանգնելու դարերու և տարիներու ընդհարումին առջեւ։

Կը մտնենք պանդան մը։ Հոս կը պատուին մասամբ շուրջառներ, թագեր, սաղաւարտներ, կաթողիկոսական գաւազաններ։ Կը նայիս, այլ չես համարձակիր ձեռքդ երկնցնել ատոնց, և սակայն նայէ՛ որքան կրնաս։ Դաստաղանները, իրենց կենդանի, թանձրացեալ յիշատակներ կաթողիկոսներու, չարուած են դարաններու մէջ։ Ու աչքդ հաղար պէտք է նայիս. ինչ մեծութիւն, ինչ հնութիւններ, ինչ արուեստի հրաշալիք։ Մէկ քովը, իր ոսկիներուն վրայ կը կենայ խոշոր կոթսայ մը, միւսոնի արծաթէ կոթսան, լայն փորով։ Կ'երդնում ձեզի որ եթէ տեսնէք, եթէ խորհիք միեւնոյն ատեն որ այդ անօթը մատակարարած է մեզի իր սրբական իւղը, միւռոնը, ու դարերով ամբողջ Հայութիւնը տակէ ընդունած է կրօնական սրբութիւն մը, խորին երկիւղածութեամբ կը համակուիք այդ կոթսային առջեւը։

Դուրս կ'ելլենք տաճարէն։ Բոլորտիքդ, քովիդդ, ոտքերուդ տակ, ամէն ինչ, ամէն առարկայ լեղու մը ունի և քեզի բան մը կը հաղորդէ անշնչաբար։ Եթէ արեւելք նայեցար, Մասիսն է դիմացդ, իր առաջին վեհութեանը մէջ դարձեալ. ընտանութիւնդ բան մը կորսնցուցած չէ իր վեհութենէն. հիւսիս արեւմուտք նայեցար, Արարատն է իր սիրուն գլխիներովը, և Արայ Գեղեցիկին համանուն լեռը։

Յուզում, դարձեալ յուզում, խռովք, նորէն խռովք։ Իրա՞ւ Արարատի հողն է ոտքերուս տակ. ու ազուոր՝ երկինքը գլխուս վերեւ։

ՀՐԱՆԴ

ԽՕՍՈՒՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

Նստեր կը պահանջեն որ ա՛լ մէկդի դնեմ կիները և աւելի ստէպ զբաղիմ ազգային խնդիրներով։

Նոյն իսկ զիտողութիւն ընողներ կան թէ պէտք եղած չափով հայրենասիրական չտնչ մը չեմ կրնար կոր դնել հանդասզորեայ խօսուրատուներուս մէջ։

Թերեւս իրաւունք ունին։

Զիպրլենէ պոլերօներու պէս, ազգասիրութիւնը օրուան նորոյթն է։ Համակերպելէ դատ ուրիշ ճար չկայ։

Եւ յետոյ հանրային կարծիքին առջեւ պէտք է խոնարհիլ այն ակնածալից պատկառանքով որուն սովոր էին Լուի քատորզի ժամանակին պալատականները երբ սիգաձեւ և խոյտապական մարքիզուհիներ շնորհ կ'ընէին իրենց՝ menuet մը միասին պարելու։

Անպարտաճառ կ'ուզէք որ ազգասիրական բլլայ այս օրուան խօսուրատուքս։

Vous serez servis!

Քանի որ մինչեւ այսօր չի գտնուեցաւ մէկը որ մէջտեղ հանէր այն սիրայօժար մասնակցութիւնը զոր ունեցած եմ... Սարը գործին մէջ, ես ինքս կուգամ լրացնել այդ պակասը և կրնաք վստահ բլլալ թէ մէկ ծայրէն միւս ծայրը անկեղծ և անկողմնակալ պիտի ըլլամ, ինչպէս պիտի ըլլային մեւելները եթէ նեբկելի ըլլար իրենց... դամասկանոնին իրենք արտասանելու։

Հազար ուրախ հարեւը ինքնասնուիրեցի դէպքերէն քանի մը ամիս առաջ Ազգանդրեա զրկուեցայ այն ատենուան ոստիկանապետ Նազիմ փաշայի մէկ հրամանին վրայ։

Կղէոսարարայի քաղաքին մէջ հաստատուելէս գրեթէ տարի մը ետքն էր, այնպէս պատահեցաւ որ այն ատենուան գործի վրայ եղող կուսակցութիւններու մէկուն պետերէն մէկ քանին ստիպեն զիս որ դրամական նպաստ մը ընեմ իրենց ազգանուէր մտուելին։

Կ'ուզէին որ իրենց ազգասէր մտուելին այն հանսակիր աչքով նայէի որով կը դիտեմ այսօր... Ազգանուէր Հայուհիները։

Երբեք հարուստ եղած չբլլալով պատճառ մը չէի տեսներ ազգասիրութիւնս մեւսագրայցնելու։

— Պարայ տեղը մի՛ յոգնիր, կ'ըսէի ես իրենց, տաս փարայ չէք կրնար առնել ինծմէ։ Ամէն մարդ իր եղանակը ունի ազգասիրութիւնը հասկնալու։ Եթէ անպատճառ միտքիսիդ դրած էք ստակ առնել ինծմէ՝ չատ կը սխալիք, բարեկամներ, je ne marche pas.

— Մենք առնենք տ. դուն ալ կը տեսնես, կ'սպառնային անոնք։ Բաւական է որ ուզենք։

— Հայտ նայիմ, պօլերնիդ տեսնամ։

Ամիսներ անցան, ա՛լ այդ ակամայ նուիրատուութեան խօսքը ընող չի կար։

Հաստատապէս դիտէի որ ուշ կամ կանուխ պիտի լբանիլին զիս ցնծալ տալու ծրագիրներն։

Առանց հետաքրքրուելու թէ անոնք ինչ ճամբայ ընտրած էին... ազգը փրկելու համար, ես իմ կողմէս այդ ժամանակներուն հայ դերասանուհիի մը քղանցքներուն չուրջը կը դառնայի, իր շնորհագեղ հրապոյրներուն տիրանալու ամենկգին փափաքով։

Բայց այդ կիսան առաքինութիւնը Բէյճիսի պէս անառիկ էր։

Թաքած լեզուս, զրկած նամակներս, վճռակի չի դիտցող փութաջանութիւնս և զրկուած ընծաներս ապարդիւն մը չէին կրցած չեղեցնել զինքը պարկեշտութեան ճամբայէն։

Կամաց կամաց պաղած էի իրմէ և պարզապէս ժամերս այլուրը կը պարցնէի։

Օր մը սակայն անուշաբոյր տոմակ մը ստացայ իրմէ.

«Վաղը Իրիկուն ժամը 4½ին Ալպենկոյի patisserieին ետեւի մասին մէջ քեզի պիտի սպասեմ։ Զի գալիք չընես»։

Բէյճիսս անձնասուռ կ'բլլար կոր վերջապէս։

Ուրախութիւնս չափ չունէր և հրճուանքս սահման։

La donna e mobile.

Որչափ օրը, որչափ ժամուն, իշխանիներու յատուկ ճշդապահութեամբ մը ժամադրավայրը դիմեցի։

Երկու վայրկեան չանցած իր չբջագեստին ֆրուֆրուն խնոցյ սանդուխները վրայէն։

Ինքն էր։

Սիրտս՝ առաջին անգամ հաղորդութիւն առնող պզակիկ աղջկան մը սրտին պէս թիք թաք կը զարնէր կոր։

—Դիտէ՞ս, ինչո՞ւ համար քեզ ուզեցի, կը յարէ, ձայնին մէջ դգուող և քաղցրերող չեչտ մը դնելով։

—Կը կռահեմ, բա՛ թէ եկած ես ապացուցանելու որ կարծել տուածիդ չափ չար աղջիկ մը չես դուն։

—Այո՛, բայց պայմանս որ դուն ալ ուղածիս չափ բարի բլլաս։

—Հրամայէ, թագուհիս։

—Թեզմէ բան մը պիտի խնդրեմ, կը ներե՞ս։

—Ընդհակառակը կ'ողջեմ։

—Ինծի կէս ոսկի կրնա՞ս տալ։

—Եւ ինչո՞ւ չես ուզեր որ ոսկին ամբողջ բլլայ։

—Զէ, պէտքս ճիշդ կէս ոսկի է։

Եթէ հոգիս ամբողջ ուզէր այդ վայրկեանին, պատրաստ էի իրեն տալու, ա՛ւր մնայ կէս ոսկին։

Իր խնդիրքը կատարելէս անմիջապէս ետքը դրամատանները կը բռնայ և կանանչ թուղթի երկու կոտոր կը ներկայացնէ։ Իր նպատակին արուեստի ներկայացման տոմակները բլլալու են, կ'ըսեմ մտովի և galanterie մը ընելու նպատակաւ։

—Թող քովդ մնայ, խուչս, ես այն գիշերը թատրոնին կիլէէն կ'առնեմ։

—Տոմսակարգեցիր. բա՛ց կարդա։

Աչքս այդ թղթի կտորներուն վրայ կը պտտցնեմ թէ ոչ, ինչ տեսնամ աղէկ։

Բանաբերնիզգական զրուշնոց երկու ընկալարիներ էին ատոնք, ատորագրուած գանձապետին կողմէ այն կուսակցութեան, որ միտքը դրած էր ինծմէ ստակ առնել։

Աչքս՝ առաջին անգամ հաղորդութիւն առնող պզակիկ աղջկան մը սրտին պէս թիք թաք կը զարնէր կոր։

—Դիտէ՞ս, ինչո՞ւ համար քեզ ուզեցի, կը յարէ, ձայնին մէջ դգուող և քաղցրերող չեչտ մը դնելով։

—Կը կռահեմ, բա՛ թէ եկած ես ապացուցանելու որ կարծել տուածիդ չափ չար աղջիկ մը չես դուն։

—Այո՛, բայց պայմանս որ դուն ալ ուղածիս չափ բարի բլլաս։

—Հրամայէ, թագուհիս։

—Թեզմէ բան մը պիտի խնդրեմ, կը ներե՞ս։

—Ընդհակառակը կ'ողջեմ։

—Ինծի կէս ոսկի կրնա՞ս տալ։

—Եւ ինչո՞ւ չես ուզեր որ ոսկին ամբողջ բլլայ։

—Զէ, պէտքս ճիշդ կէս ոսկի է։

Եթէ հոգիս ամբողջ ուզէր այդ վայրկեանին, պատրաստ էի իրեն տալու, ա՛ւր մնայ կէս ոսկին։

Իր խնդիրքը կատարելէս անմիջապէս ետքը դրամատանները կը բռնայ և կանանչ թուղթի երկու կոտոր կը ներկայացնէ։ Իր նպատակին արուեստի ներկայացման տոմակները բլլալու են, կ'ըսեմ մտովի և galanterie մը ընելու նպատակաւ։

—Թող քովդ մնայ, խուչս, ես այն գիշերը թատրոնին կիլէէն կ'առնեմ։

—Տոմսակարգեցիր. բա՛ց կարդա։

Աչքս այդ թղթի կտորներուն վրայ կը պտտցնեմ թէ ոչ, ինչ տեսնամ աղէկ։

Բանաբերնիզգական զրուշնոց երկու ընկալարիներ էին ատոնք, ատորագրուած գանձապետին կողմէ այն կուսակցութեան, որ միտքը դրած էր ինծմէ ստակ առնել։

Աստուծոյ երեսը նայեցայ։

Ես ինչ կը սպասէի կոր, ինչ եղատակէն։

—Ահա քեզմէ ստակը ասանկ կ'առնուի, ըսաւ, քսակիս մը լրցնելով։

Պարզապէս քթէս բռնած էին անպիտանները։

Փոխանակ սպառնալից նամակի մը, փոխանակ մինչեւ ակառները զինուած ընկերի մը, փոխանակ վեց հարուածեանի, դաշոյնի և պոմպայի, ծմեղ արարած մը զրկած էին վրաս որ իրեւ զէնք բնութենէն տրուած զոյգ մը տարձանակ ունէր միայն, քօրսէին տակ պահուրտած։

Ասոնք, կուսակցականները, կրնային Հայաստանը տեսած չբլլալ, բայց լուսաւորուած էին տկար կողմերս։

Եւ պղտիկ չմնալու համար այդ գերասանուհիին քով, որ ոչինչ ունէր կուսական, այլ կուսակցական էր մինչեւ հոգիին խորը, պատեցի ընկալարիները եւ թուղթի կտորները նետելով երեսին.

—Բեզ զրկողներուն բարեւ ըսէ և ըսէ որ միշտ կէս ոսկի տալու պատրաստ պիտի գտնեն զիս ամէն անգամ որ քեզի պէս տղուորիկ, թմբիշիկ տարաբ մը պիտի գործածեն իրենց միջնորդ։

Այսպէսով եթէ ոչ կիրքերուս բայց գոնէ ազգիս ծառայած եղայ։

Ճ. ԱԼՊԱՐԱՐ

ՅԵՂԵՍ ԱՊԱՊԱՆ

Ա՛խ, ինչ է ան, ինչ է ան բանձր վիշտ որ
Կը երշապատէ մոռացումին այգին շուրջ,
Որուն ետեւ, ցեղիս կարմիր, անուանը
Անցեալ կեանքը արիւնած է դիւաբուն։

Ու ճանդարտած մոլեգնութիւնս կը ցաւի,
Գեհենային վրէժով մը զարնուած,
Հայրենիքու, անիծեալ ծառաի,
Կ'ը՛բռնանայ Մեծ Ուժին դեմ անաստուած։

Այդ ուժին դեմ յաղթահարուած՝ ցեղս մեծ,
Աւա՜ղ, թերեւս այլասերման թիւրութեան,
Կորսնցնի բ.ոբեւս ինչ որ հայաստեղծ
Ազատատրն երկինց անցեալ դարերէն։

Հիասթափու՛մս է որ ահա՛ ժպիտին
Կը յաջորդի, զինովութեան պահեն վերջ.
Դիտակցութիւն ցնորքարձած՝ կ'ընկղմուիս
Նորէն ահեղ ատելութեանս ծովին մէջ։

ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՏՐԱՊԻԶՈՆ

Իրիկուն է, բաւական ուշ. արեւը արդէն կորսուած, երբ կը հասնինք ցանկացուած նաւահանգիստը։ Քաղաքը կը պծլտայ լոյսերու մէջ և Պայրամի ուրախութիւնը աւելցու համար հրթիռներ կ'ասղնան մթնող երկինքը։

Բայց ես տխուր եմ, հանդիպ չեմ զգար ա՛ղ մէկ բանէ, գիտէ՞ք, սա ամիսներ աւրարիական չղեղնաւէն ցամաք ելլելու հարցը կայ որ անաւոր է, եղերական է, անլուծելի՝ առնուազն արեւելեան խնդրին չափ։

Նաւակ չկայ, մարդ չկայ։ Ոչիդ մեւնոյն վիճակը, նոյնիսկ քիչ մըն ալ աւելի դէշ քան նախորդ նաւահանգիստներուն մէջ, գոնէ ի՛մ տեսակէտս, քանի որ ուրիշ տեղեր հոս չէր, մինչդեռ այստեղ պէտք է դուրս ելլամ վերջապէս։ Նպատակս Տրապիզոն գալ էր ու եկեր եմ։

Մարկ ընող չկայ, փոխան ատենուս եկող նաւակին վեց թիակարները միարբան կը մերժեն զիս դուրս հանել, հակառակ նոյնիսկ նաւապետին բարեհաճութիւններուն։

—Հո՛ս մնացիր որ տեսնես, կը պոռան երեսս տալով մէկ, նայուածքներով ամբոխ զիս կը վախցնեն։

Բարեբախտաբար չեմ գիտեր այլեւս թէ ինչ ընեմ։ Եւ սակայն երբ կարելի չէ աւելի լաւը ընել՝ համակերպութիւնը լաւագոյնն է։

Նաւապետը կը միսիթարէ զիս, քիչ մը կը խօսակցինք քաղաքական հարցերու վրայ, ի մէջ այլոց կը պատմեմ թէ Թուրքիոյ համար «չատ գէշ պիտի ըլլայ այս պոյքոթին հետեւանքը» և ես, լա՛մ թէ խնդամ, կ'որոշեմ ինքզինքս բաղդին յանձնել ու. կը քաշուիմ սենեակս։ Ի՞նչ կ'ուզէ ըլլայ։

Գիշերը մինչեւ լոյս խնդացի ես իմ բրածիս վրայ յանմարական ղղագրգռութիւնով մը։

Առաւուն կուգան տեսնելու որ նաւակ մը պատրաստ է ինծի համար։

Ինչ կ'ըսեն, իրա՞ւ նեմնի պէս դուրս կը ցատկեմ խցիկէս։

Սուտ չէ՛։ Նաւապետը որմէ ես առջի իրիկունը վերջապէս բառական խստօրէն պահանջեր էի կարգադրութիւն մը ընել զիս ցամաք հանելու համար, պատրաստել տուեր է չոգենաւին սեփական նաւակնե-

"ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(59)

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՎՈՒՄ ԵՆ

Զ.

ՈՒՐԱՅՈՂԸ ԻՒՐ ՏԱՆ ՇԼՄՔԻ ՎՐԱՅ

Նա անցաւ փառաւոր, կանաչազարդ բակերի ճեմելիքներով, որ հովանաւորուած էին դարեւոր ծառերով, և մտաւ իւր սենեակը։ Սպասաւորները հեռացան, նրա մօտ մնացին նաժիշտները միայն, որոնք փոքր ինչ սպասելով, և տեսնելով, որ իրանց տիկինը առանձին հրաման չունի, իրանք եւս հեռացան։

Առաջինը, որ ներս մտաւ տիկնոջ օրհնութիւնն առնելու, նրա հարսն էր —Մերուժանի կինը։ Մօր երկու ձեռքերից քաշ էին ընկած նրա երկու փոքրիկ երեխաները։ Նրանք մօտեցան, համբուրեցին տիկնոջ աջը։ Ամէն օր այդ սովորութիւն ունէին, երբ նա վերադառնում էր եկեղեցուց։ Տիկինը հանեց իւր ընտրած նշխարքը, բաժանեց, և ուտեց թէ երկու երեխաներին և թէ նրանց մօրը։ Երեխաները, որոնցից մէկը տղայ էր, իսկ միւսը աղջիկ, իրանց գողտրիկ ձեռիկները դրեցին տիկնոջ ծնկների վրայ և, իրանց մայրուն, հարցասէր աչքերը դարձնելով դէպի նա, հարցրին.

—Ի՞նչու տէրտէրն հացը այդպէս քաղցր է լինում, մամիկ։

—Դա Աստուծոյ հացն է, զաւակներս, դրա համար այդպէս քաղցր է լինում, —պատասխանեց տիկինը, վայելելով նրանց գանգրահեր գլուխները։

Նրանց մայրը ոտքի վրայ կանգնած էր իւր սկեսրոջ մօտ և համբակութիւն չունէր նստելու։ Նաղելի մի կին էր նա, չափաղանց նրբակազմ և քնքոյշ։ Նա այնպիսի տպաւորութիւն էր գործում, կարծես, ասելիս լինէր՝ մի՛ դիպչէք ինձ, կը փչրուեմ ես։ Նա խօսում էր այն ժամանակ միայն, երբ սկեսուրը խօսեցնում էր, և ամէն անգամ նրա սպիտակ այտերի վրայ նշմարւում էր մի թեթեւ կարմրութիւն։ Նա դեռ անմեղ օրիորդի ամօթխածութիւն ունէր, իսկ հնադանդ հարսի՝ պատկառանքը։

Վասպուրականի Տիկինը այրի էր։ Նրա ամուսինը, Շաւասպ Արծրունին, չատ ժամանակ չէր, որ վախճանուել էր։ Այդ պատճառով, նա դեռ կրում էր իւր գըլխին ազատութեան քողը։ Զրկուելով սիրելի ամուսնից, նա փոխարինում էր նրան, իւր տան մէջ—իբրեւ մի պատրիարգ, որի հեղինակութեանը ամէնքը խոնարհւում էին, իսկ երկրի կառավարութեան մէջ—իբրեւ մի Նահապետ։

Տիկինը Վահան Մամիկոնեանի (Սամուէլի հօր) քոյրն էր։ Մամիկոնեան տոհմիցն էր և նրա հարսը—Մերուժանի կինը։ Մօտ խնամութիւնները այդ ժամանակ սովորական էին հայոց մէջ, մանաւանդ նախարարների տների մէջ։ Եւ առաւելապէս Մամիկոնեան տան աղջիկները, իրբեւ մի չղթայ, կապում էին միմեանց հետ՝ ոչ միայն աւագ նախարարների տոհմերը, այլեւ թագաւորի տունը, այլև Հայրապետական տունը։ Այդ տոհմի աղջիկներն էին որ իրանց առաքինութիւններով զարդարում էին թէ նախարարների պալատները, թէ թագաւորի արքունիքը և թէ Հայրապետի վեհարանը։

— Նախաճաշիդ պատրաստ է,—ասաց հարսը։—Ինչպէս կը հրամայէիր, այստե՞ղ տան, թէ սեղանատունը։

— Ուտելու բնաւ ախորժակ չունեմ, սիրելի Վահանդուխտ,— պատասխանեց տիկինը։—Դիշերը չատ անհանգիստ էի, քնել չը կարողացայ։ Իսկ այժմ հիւանդի պէս եմ զգում ինձ. ականջներիս մէջ մի բան մրմնջում է, և ինձ այնպէս է թւում, կարծես, գլուխս իւր տեղումը չը լինի։

—Հանգստացիր մի փոքր. դու առաւօտեան չատ վաղ վերկացար։

— Ինչպէս հանգստանամ... մինթէ կարո՞ղ եմ հանգստանալ...

Նա նայեց հարսի գունատած երեսին և սարսռեց։ Մի գիշերուայ մէջ խեղճ կինը բոլորովին հալուել ու մաշուել էր։ Երեւի, նա եւս չէր քնել, երեւի, նա եւս անհանգիստ էր... Ինչ էր պատահել։

Այդ հոյակապ տունը, ուր միշտ ուրախ, ուր միշտ երջանիկ լինելու համար ոչինչ թերութիւն չկար, այսօր այնպիսի տխուր տպաւորութիւն էր գործում, որպէս թէ, ագաւորի տուն լինէր։ Բոլորի դէմքերի վրայ նկարուած էր մի անբացատրելի տրտմութիւն։ Ամէնքը լուռ էին, ամէնքը խորհում էին միմեանց հետ խօսելուց։ Կարծես, կար մի բան, որից վախենում էին, մի գուցէ մէնք միւսին յիշեցնելով, աւելի ևս սաստկացնէ նրա սրտի ցաւերը...

Երեկ լուր ստացուեցաւ, որ Մերուժանը գալիս է։ Այսօր ճաշից յետոյ նա պէտք է մտնէր իւր իշխանութեան Ոստանը։ Թէ մօր համար՝ և թէ ամուսնի համար՝ ինչ աւետիս, ինչ բարի համբաւ կարող էր այնքան ուրախալի լինել, քան թէ այդ, որ նրանց սիրելին, երկար բացակայութիւնից յետոյ, վերադառնում է իւր տունը։ Բայց նրանք, փոխանակ ուրախանալու, տխուր էին։

Նա վերադառնում էր որպէս ուրացող, որպէս դաւաճան։ Եւ մայրն ու ամուսինը պէտք է գրկէին նրան, պէտք է սրբէին նրա ճակատից ճնշապարհի փոշին։

—Այդ ծանր էր, մահուան չափ ծանր էր թէ մօր և թէ ամուսնի համար։ Նրանց արդէն յայտնի էին Վանայ ազէտալի անցքերը և իրանց արիւնակցի—դժբախտ Համազասպուհիի ցաւալի նահատակութիւնը։ Նրանք գիտէին և այն, թէ այլ եւս ինչպէս պիտի անէր Մերուժանը...

Մայրը վաղուց լսած էր որդու չար դիտաւորութիւնները, բայց նա ամենայն զգուշութեամբ ծածկում էր իւր հարցից, վախենալով, որ խեղճ կինը, որն առանց դրանց ևս չատ տկար էր իւր առողջութեամբ, չի պիտի կարողանար դիմանալ այդ հարուածներին։ Բայց երկար գաղտնիք պահել՝ անկարելի էր, որովհետև այսօր պէտք է դար նրա ամուսինը։ Այդ էր պատճառը, որ նրան փոքր ինչ նախապատրաստելու համար, երէկ երեկոյեան կանչեց իւր մօտ և յայտնեց բոլորը։

Վանայ ցաւալի կործանումից յետոյ, որպէս յայտնի է, Մերուժանը միայն իւր թիկնապահների՝ փոքրիկ խմբով կարողացաւ ազատուել իւր քաղաքացիների վրէժխնդրութիւնից։ Եւ մտածելով, մի գուցէ իւր Ոստանը մտնելու ժամանակ նոյն վրանդներին հանդիպի,—Նա չատպեց կէս ճանապարհից յառաջագոյն մի մարդ ուղարկել իւր մօր մօտ, որպէս զի նախապատրաստուի որդուն ընդունելու։ Այստեղ, իւր տան մէջ, դիտաւորութիւն ունէր փոքր ինչ դադար առնել, հանդստանալ, մինչեւ կը հասնէին պարկական նոր զօրքերը, որոնց մեծ անհամբերութեամբ սպասում էր նա։

—Ես հրամայել էի՝ ինձ մօտ կանչել քաղաքապետին,—ասաց տիկինը։—Ցանկանում էի խմանալ, արդեօք ինչ կարգադրութիւններ է արել նա։

—Նա այսուհետ է,—պատասխանեց հարսը։—Դեռ դու եկեղեցուց չէիր վերադարձել, նա չատ վաղ եկել սպասում էր։ Ինչ կարգադրութիւններ պէտք է անէր նա։

Հարցը մնաց առանց պատասխանի։ Այդ միջոցին ներս վազեց մի ուրախ, վառվռուն օրիորդ, որը անդադար իւր վրայ նայելով, մօտեցաւ, կռնդնեց տիկնոջ առջեւ և, իւր լի բերիրութեամբ աչքերը դարձնելով դէպի նա, հարցրեց.

—Նայի՛ր, մայրիկ, այդ հագուստով լա՞ւ է։

Դա Մերուժանի փոքրն էր, զարդարուել էր, պատրաստուել էր եղբօրը հանդիպելու համար։ Տան մէջ ամէնքը տխուր էին, նա միայն ուրախ էր։ Մայրը նայեց նրա վրայ, աչքերը լցուեցաւ արտասուքով։ Նա խօսք չը գտաւ պատասխանելու իւր դստերը։ Ինչ ասէր, ինչպէս վշտացնէր նրա մէջ այն ջերմ սէրը, որ ունէր նա դէպի եղբայրը։ Կարո՞ղ էր բացադրել նրան, թէ կեանքի մէջ կան այնպիսի հանգամանքներ, որ բաժանում են քրոջը եղբօրից, մօրը որդուց։ Օրիորդը թէև մեծ աղջիկ էր, բայց այդ մասին չատ փոքր հասկացողութիւն ունէր։ Նա լսել էր չատ բան, նրան ասել էին բոլորը, բայց դեռ նա սիրում էր եղբօրը։

Դա այն աղջիկն էր, որին Սամուէլի մայրը նշանել էր իւր որդու համար, չը նայելով, որ Սամուէլի սիրտը պատկանում էր Ռշտունեաց Օրիորդին—Աշխէնին։

(Շարունակելի)

ըէն մէկը, անոր եռեւի կողմը վառեցվլ տուեր՝ աւտրիական դրօշը, ու ես նաւուն մարդերէն հրամէշտ առնելէ յետոյ բարձեցայ այնտեղ և իրրեւ արաբոյ կարգի անձնաւորութիւն մը ելայ քաղաք։

Ո՛չ, Տրապիզո՛ն, ամ՛ոթ։ Փողոցնե՛ր՝ որոնցմէ անցնիլ իսկ կարելի չէ. ամէն կողմ ջուր և ցեխ, աղտոտութիւն մը ա-ներեւակայելի և մանաւանդ անվայել, անչուշտ, քաղաքի մը համար՝ որ Թուրքիոյ էն առաջնակարգներէն մէկը ըլլալու յատկութեան համբաւը կը վայելէ։ Ամբողջ Արեւելեան Թուրքիոյ ու Պարսկաստանի բանալին եղող այս քաղաքը, յուսալաբար կ'ընէ այցելուն ամէն տեսակէտով։

Կ'երեւայ թէ ալ մեր ճակատագիրն է որ Թուրքիան ազատ պիտի ըլլայ, որ ճամբայ պիտի չունենանք, որ մեր փոխադրները անպայման պիտի նմանին սպանդանոցի նեխած գաւիթներու, որ ամէն կողմ քէպպալի ճենճերու ծուխ լեցուած պիտի ըլլայ։

Եւ աւելին։ Ինչ Սահմանադրութիւն, ինչ ազատութիւն, ինչ հաւասարութիւն։ Ես անմիջապէս որ ոտքս դրի այս գաւառական քաղաքը, անդամ մը ե՛ս դարձայ իրապէս համազգութիւնս թէ, սիսո՛ս, անկարելի է որ ժողովուրդներ իրենց նկարագիրները կարենան փոխել յանկարծական ոստումներով։

Ճառերը, «կեցցէ»ները, «ուռաաբա»նները անցեր, «մեռեալ տաս» են դարձեր արդէն և հասարակաց տրամադրութիւնն ալ նորէն մեռեալ Ծովի գոյն է ուտեր։

Նայուածքներ՝ զզուելի՛, զզուելի՛...։ Այն միւնտոյն Թուրքերն են կարծես տակաւին որ հազիւ 12 տարի առաջ 7—800 Հայերու արիւնովը կարմրցուցին այս փողոցները։ Մարդ չուզեր հաւատալ, կը սպասես դուն քու հաւատքդ դառնալ, դէպ ի ուրիշ ուղղութիւն մը, կ'ուզես որ ոնա՛կ ներ դատողութեանդ մէջ, որովհետեւ դիտե՛ս որ աղուոր բան է Ազատութիւնն ու իրաւահաւասարութիւնը և պատահես որ այդ բանը գիտցող Թուրքեր ալ սակաւաթիւ չեն, ա՛խ, բայց ինչո՞ւ այն ատեն սա ահեղ նայուածքները խուժանին անհաներուն, ինչո՞ւ սա արհամարհոտ, վիրաւորական, ծակո՛ղ ակնարկները դէպ ի մեզ, դէպ ի Հայերը։

Սակայն ժամանակը, ժամանա՛կը միայն իր մաքրագործող անցքով պիտի սրբէ, ուղղէ սա բոլորը, ժամանակը և մանաւանդ դաստիարակութիւնը։

Տէր Աստուա՛ծ, ան ինչ վանդալական ըմբռնումներ Սահմանադրութեան մասին սա անաւորօրէն մոայլ ու տգէտ ժողովուրդին մէջ։

Աբելեան - Սրմենեան դերասանական խումբին Տրապիզոն սպասուած օրն է։ Բազմաթիւ Հայեր և ես ընկերներով կը յաճախանք դէպ ի Կիւմիւշխանէ երկարող ճամբան՝ դիմաւորելու հայ արթիստները։ Այնտեղ լը որ կը պատահիմ երկու ձիաւոր պահակ զինուորներու և երբ կը տեսնեմ որ ընդառաջ դացողներու կառքերուն նայելով կը խօսակցին, ականջ կը դնեմ լսելու համար իրենց դատողութիւնները։ Ու տեսէք ամբողջ ծիծաղելիութիւնը ամբոխային տրամաբանութեան.

—Նայէ, Զալուշ, կ'ըսէ զինուորներէն մէկը միւսին, որչա՛փ ինկաւ մեր ազգը սա Սահմանադրութիւնէն ի վեր, որ այսպէս չնորհքով նկատուած մարդիկ անդամ դիմաւորելու կ'երթան «օյինճիներ»ը...

Եւ ինչ ցաւոտ, ինչ արհամարհոտ չէր սա «օյինճիներ» բառին վրայ։ Այո՛, «օյինճիներ», նոյն իսկ «մասխարա»ներ տակաւին այս մարդոց աչքին առնելք որ կուգան քիչ մը արուեստի սէր ու զգացում ներմուծելու իրենց «Թօկատ Շեթ օքման»ով և «Պատիւ համար»ով, — Թուրքիայեցիներու անապատային ուղեղին ու սրտին մէջ։

* * *

Առանձով է որ կ'անցնի Տրապիզոնի ազգաբնակչութեան մէջ հասարակական կեանքը և քաղաքացիական դիմակցութիւնը,— թոյլ, սկար, սխեղծ և անարիւն։ Տակաւին ոչ մէկ իրական զարթնում անցած օրերու սարկութենէն դէպի ներկայի Ազատութիւնը, տակաւին ո՛չ մէկ իսկական հակազդեցութիւն երկինն և այսօրին միջև։ Դոյութիւն ունեցող տարբերութիւններուն նկատմամբ։ Հսկայական դանգուած մը մարդերու, այլապան ցեղերու և կրօնքներու պատկանող, որոնք կ'ապրին, սկսեր են ապրիլ քիչ շատ ազատ, որովհետեւ իրենց բաներ են թէ կրնան ազատ ապրիլ և եթէ օր մը ալ ըսեն թէ այլեւս պէտք է դադրին ազատ ըլլալէ, կարծես ամենայն սիրով կը դադրին. ան՝ այսպիսի հիւանդ, հեղդ և անտարբեր ու անդիտակից հոգեանութիւնով մը տոգորուած հասարակութիւն մը այս Տրապիզոնինը որ ցաւ ու արգահատանք կ'ազդէ դիտողին։ Ատոր քով, շատ աննշան է քանակը այն փոքրամասնութեան որ իր վրայ է առեր ո՛չ միայն սահմանադրական-ռամկավարական կարգերու գիտակցութիւնը ժողովրդին մէջ տարածելու և ամրակնդելու աշխատանքը այլ և ձեռք ձգուած ազատութիւնները ամէն գնով պաշտպանելու ջանքն ու պատրաստակամութիւնը։

Այսքը մանաւորելով Հայերուս վրայ, այստեղ կայ տակաւին բաւական լայն շրջանակ մը երիտասարդութեան որ ըլլալով անհաղորդ կը պահէ ինքզինքը հասարակական շարժումներէ և գործունէութիւններէ, որ չմշուներ տակաւին գոյաբաղդաւոր թէ անանկ պատմական ժամանակներու մէջ որպիսին կ'ապրի ներկայիս մեր երկիրը, ամէն մէկ անհատ պարտաւորութիւնը ունի մասնակից ըլլալու ցանկացած վերածնունդը առաջ բերելու համար թափուող աշխատութիւններուն։ Տակաւին կը խմեն, կը պարեն, կը ցանկան իրենք իրենց հաչուոյն, տակաւին գնել իրենց հոգեկին մէջէն կը ցնծան և... կ'աշխատին դրամ շահիլ, որովհետեւ ա՛լ նիմա Սահմանադրութիւն կայ։

Ա՛խ, այդ ինքնապոռոգութեան մի-տումը, ա՛խ, այդ վստահութիւնը զէպ ի ամէն բան, ա՛խ, այդ չուտով գոհանալու խառնուածքը որ մեր Ժողովուրդին երդիքէն մուխը ցրուելէ յետոյ դարերէ ի վեր և հաւանական է որ տակաւին ալ չարունակէ նոյնը ընել եթէ իրերը յաջողանան իրենց ներկայ ընթացքով։

Կորո՛վ, լրջութի՛ւն չման մեր մէջ և այդ երեւոյթը ամենառաջինն է որ կը զարնէ հետաքրքիրին աչքերուն։

Եւ այդ երեւոյթն ալ չափազանց աչքառու ըլլալով մանաւանդ Տրապիզոնի հայութեան մէջ, ակնարկածս գիտակից փոքրամասնութեան՝ կ'ինայ ամենագօրեղ թափով մը մաքառիլ անոր դէմ։

ԲԱԲՍԵՂ ՇԱՀԳԱՉ

ՀԱՅ ՍԱՀՄ. ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԾՐԱԳԻՐ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐ

Հայ Սահմանադրական-Ռամկավար Կուսակցութիւնը, հաստատուած ռամկավարական յայտնի սկզբունքներու վրայ, ամէն կառավարութեան իբրեւ հիմ կը նկատէ ժողովուրդի գերիշխանութիւնը (souveraineté du peuple).

Կ'ընդունի անհատներու ազատութեան և հաւասարութեան յարգից՝ ազգութիւններու ինքնուրոյնութիւն և հաւասարութիւն։

Կը դատապարտի թէ՝ Օսմանեան Պետութեան բաղկացուցիչ տարբեր ազգութիւնները —իբրեւ օսմանեան քաղաքացիներու որոշ համախմբումներ, իբրեւ առանձին միութիւններ կամ պատմական անհատականութիւններ— հաստատ պահելով հանդերձ օսմանեան Հայրենիքին միութիւնը և ամբողջութիւնը, պարտին ո՛չ միայն պահպանել, այլ և երաշխաւորուած տեսնել իրենց ազգային գոյութիւնը՝ համահաւասար իրաւունքներու վրայ կրթուած։

Կը մերժէ, հետեւաբար, օսմանեան ազգութիւններուն թէ մեծաքանակ և թէ անջատողութեան ոգին, ինչպէս նաեւ ազդայնամոլ և ապլամերժ ո՛և է ձգտում։

Իր ազգային ընթացքն է — Հայութիւնը՝ օսմանցիութեան հետ։

Կը ներկայանայ, մասնաւորապէս հայկական ներքին կեանքին մէջ, իբրեւ ազգային կուսակցութիւն, համախմբելով իր չուրջ հայութեան բոլոր դիտակից և կենսունակ տարրերը՝ առանց դասական և դասակարգային խտրութեան, և ընդգրկելով հայ ազգային, քաղաքական, մասաւորական, ընկերային և մտաւորական զարգացման վերաբերեալ բոլոր երեւոյթները։

Կը կանգնի կեանքի իրականութեան պահանջներու վրայ, մնալով հեռու և անկախ՝ ընկերային վիճելի վարդապետութիւններէ։

Կ'որդեգրէ, գործնականին մէջ, «դրամագլուխի, Աշխատութեան եւ տաղանդի կամաւոր ընկերակցութեան» (association volontaire du capital, du travail et du talent) սկզբունքը։

Կը հանդիսանայ պաշտպան՝ ամտեսական բարենորոգումներու հետամտութեամբ՝ առ հասարակ աշխատաւորներու շահերուն, ինչպէս քաջալերող՝ դրամագլուխի արդիւնաբերութեան, գոհացնելու համար երկրին արդի ամենայնի պէտքերը՝ առանց չեղելու ռամկավարական հիմնական սկզբունքներէն։

Ն Պ Ա Տ Ա Կ

Գաղափարական նպատակ

Հ. Մ. Ռ. Կուսակցութիւնը, հաստատիտ վերոյիշեալ սկզբունքներուն և հետամուտ անոնց յաղթանակին, հետեւեալ կերպով կ'ամփոփէ իր նպատակը.

Ա. Զեռք բերել Օսմանեան Սահմանադրութեան լայն իմաստով վերանկնութիւնը, և վերածել ան Ռամկավարական Սահմանադրութեան մը։

Բ.—Ապահովել—իբրեւ երաշխաւորութիւն Օսմ. Պետութեան քաղաքական անկախութեան և հողային ամբողջութեանը — զուտ վարչական ապակեդրոնացումի (décentralisation) դրութիւնը, սահմանաբար ընդարձակելով համայնքներու և նահանգներու (հետեւաբար նաեւ հայկական նահանգներու) տեղական իրաւասութիւնները։

Ազգային նպատակ

Ա.— Հսկել Հայոց՝ օրէնքով հաստատուած ազգային իրաւունքներուն անվթար պահպանումին, իբրեւ երաշխիք՝ կրթական ազատութեան և կրթական զարգացման։

Բ.— Համայնացնել Ազգ. Սահմանադրութիւնը՝ վերաքննութեամբ՝ ժամանակակից պահանջումներու։

Գ.—Աշխատիլ հայ դասական հասարակութեանց զուտ եկեղեցական գործերը անջատելու՝ անոնց ազգային վարչական կազմէն, և առաջ բերելու ազգային և կրթական միացեալ վարչութիւն։

Դ.—Պահպանել և ժողովրդականացնել Հայ լեզուն, պատմութիւնը և գրականութիւնը և ապահովել ազգային յիշատակարանները անոնց պահպանումը։

Գործելակերպ

Ա.— Հ. Մ. Ռ. Կուսակցութիւնը կը գործէ, սահմանադրական բէժիմի տակ, իբրեւ քաղաքական օրինական կազմակերպութիւն, և ո՛չ իբրեւ յեղափոխականապստամբական գաղտնի մարմին։

Բ.—Իր գործունէութեան և բարբանտի գլխաւոր միջոցներն են.—Մամուլ (գրական և ուրիշ հրատարակութիւններ), ազգային և ընդհանուր հրապարակային գումարումներ և հրապարակախօսութիւններ, ընտրական և խորհրդարանական պայքար, ժողովրդային զգացման խաղաղ արտայայտութիւններ են.։

Գ.—Հին բռնապետական բէժիմը վերանատատուելու և ընդհանրապէս անգամ մը ձեռք բերուած սահմանադրական իրաւունքները ետ խլելու կամ վանդալուտ է փորձի դէմ, կուսակցութիւնը պիտի կարենի իր բոլոր ուժով և գործելակերպով, ինչպէս նաեւ, ի հարկին, բացարկի միջոցներու կիրառութեամբ։

Դ.—Կուսակցութիւնը պիտի ուսումնասիրէ և հետազօտէ ընդհանրապէս օսմ. հայրենիքի և մասնաւորապէս հայ ժողովուրդի կեանքի պայմանները և անմիջական պահանջները, որոնց պիտի համաձայնեցնէ իր գործունէութիւնը՝ ասպարեհանական յառաջխաղացութեամբ։

Ե.— Պիտի ջանայ օսմ. բաղկացուցիչ ազգութիւններու հետ մշակել եղբայրակցութեան ոգին, և իր ծրագրին առնմանին մէջ՝ համերաշխաբար գործակցիլ անոնց՝ քաղաքական կուսակցութիւնից հետ։

(Շարունակելի)

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ՃԱՌԸ

Վիլհելմ կայսրը, շաբաթ օրը, ներկայ գտնուեցաւ Պերլինի քաղաքապետութեան պաշտօնարանին մէջ՝ Բրուսիոյ Թագաւորական կազմակերպութեան հարիւրամեակի հանդէսին։ Վիլհելմ Բ. սպէս պատասխանեց քաղաքապետին ճառին.— «Ուրախ եմ որ ձեր հրաւէրը ինձ առիթը կ'ընծայէ ներկայ ըլլալու Բրուսիոյ թագաւորական կազմակերպութեան հարիւրամեայ հանդէսին և գտնուելու իմ մայրաքաղաքիս ու բնակարանիս ընակիչներուն մէջ։ Համամիտ եմ ձեր այն խօսքերուն որով կը պնդէք Թագաւորական ինքնօրէն կազմակերպութեան վրայ։ Այս յիշատակը կ'ապահովցնէ զիս թէ բրուսիական թագաւորները և մանաւանդ Պերլին պիտի կրնան ապագային ալ կատարել իրենց Թագաւորական պարտականութիւնները և պիտի հետեւին յառաջդիմութեան շաւղին. նաեւ առանձին պիտի քալեն դիտակից ու հաստատակամ յառաջդիմական զարգացման ճամբուն մէջ։ Մեծապէս վստահ եմ որ թագաւորին և միջակարգ դասակարգին միջեւ գոյութիւն ունեցող հաւատարմութեան ու սիրոյ առանցական կապերը հետզհետէ աւելի անքանդելի պիտի ըլլան, թէեւ, ինչպէս բրուսիական հին երգը կ'ըսէ «Աստուա՛ծ օր չի փայլիր» և թէ մեր ուրախ օրեր տակաւին կրնան երբեմն պատահիլ։ Պէտք չէ որ մակերը բնաւ անջրդեան մը ըլլան իմ և ժողովուրդիս միջեւ։ Այսօրուան իրաւ յիշատակ և բարեացակամութեանս իրաւ նշան՝ կենդանադիրս կը նուիրեմ Պերլինի։»

ԸՆԴՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ ԱՅԼԱԶԳԻ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՓԱՅԼՈՒՆ ՑՈՅՑԵՐ

ՅՈՅՆԵՐՈՒՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

Ներքին գործոց նախարար Հաղզը պէյ, որ առջի օրը, ինչպէս ծանուցինք, Դուսգարբուի քուէտուքը տանող հանդիսական թափօրը Բ. Դրան առջեւ ընդունած էր Մեծ-Եպարքոսին հետ, յետոյ Եենի Կազիդալի խմբագիրներէն մէկին սա յայտարարութիւնը ըրեր է.

«Կը տեսնէք թէ ի՛նչպէս անկեղծ սիրտով կը մասնակցինք մեր հայ հայրենակիցներուն այս օրհնաւոր ուրախութեանը։ Այս կերպով եկողներուն հանդէպ միշտ շատ անկեղծ և խիստ սրտանց ընդունելութիւն մը ընելու պատրաստ եմ։ Եթէ պաշտօնատեղիս ալ դան, ամէնէն բարձր վայրը տեղ ունին։ Անոնց իրաւացի պահանջումներն ալ առանց ձանձրանալու մտիկ կ'ընեմ։ Այդ պարագան պարտք մըն է որ պարծանքով կը կատարուի։ Սակայն այդ պահանջումները երբ սպառնալիքի մը ձեւը կը ստանան և օրէնքի ու բարեկրթութեան հակառակող երեւոյթ մը կ'առնեն, այն ատեն խնդիրը կը փոխուի։ Այդ կարգի սպառնալիքներու և պահանջումներու հրացան բռնող կը պատասխանենք։ Այս ըսածներս Յոյներուն համար է։ Ամենուս համար հաւասարութիւն կը տիրէ։ Ընտրութեանց գալով, միջամտութեան բնաւ իրաւունք չունիմ։ Եղած միջամտութիւնն ալ մի միայն անդորրութիւնը պահպանելու համար հրամաններ տուուելէն և քննիչ մարմնոյն մէկ քանի անձնական կարծիքներ յայտնուելէն կը բաղկանար։ Երէկ (առջի օրը) ոստիկանական գործերը քննելու համար էր որ Կալաթա Սէրայ գացի։ Այսօր Նորէն հանդիպեցայ։ Ընտրութիւնները կատարեալ հանդարտութեամբ կը շարունակուին։ Օրական երեք հարիւր հոգի հաչուելով ինը օր բաւական պիտի ըլլայ, որով միաբանութեամբ որոշուած էր մինչեւ ամսոյս 19 երկարիլ։ Այդ կերպով կը շարունակուի։ Կարծեմ թէ խնդրոյն մէջ չափազանցուելիք բան մը չմնայ։»

—Թանին «Յունաց ընթացքը» խորագրով խմբագրականի մը մէջ կը խօսի շաբաթ և կիրակի օրերը տեղի ունեցած յունական ցոյցերուն վրայ։ Կ'արտատպէ Աթէնքի Եմերou լրագրին մէջ յօդուածը, որ կը քննադատէ Իզմիրի ու Կ. Պոլսոյ մէջ ընտրութեանց առթիւ կատարուած ցոյցերը, ըսելով որ յունական երեսփոխանութիւնն թուական առաւելութիւնը աւելորդ իրաւունք մը կամ ազատութիւն մը չընծայեր, որով եղած ցոյցերը տեղի են։ Հելլենական հիւպատոսները, մեսրոպլիսները և նոյն իսկ Պատրիարքը պէտք է գիտնան այդ պարագաները, սակայն ասոնք իրենցմէն եկածը կ'ընեն։ Թանին Աթէնքի Թերթին այս տողերը արտատպիլէ և հետամուտութիւն յայտնելէ ետքը, կ'ըսէ թէ Յունաց հիմակուան այս ընթացքը իրենց համար վնասակար պիտի ըլլայ, վասն զի օսմ. միւս տարրերուն սէրն ու հոգատարութիւնը պիտի կորնցրնեն։ Ատկէ օսմ. միւս տարրերը պիտի չահին և Յոյները պիտի վնասեն։ Թանին կը յարէ.— «Հետեւաբար մեր այն յոյն հայրենակիցներուն համար, որոնք իրենց աղգին իսկական շահերը կ'ըմբռնեն, այս երկրին մէջ երջանիկ, յարգելի ու զարգացեալ ըլլալուն մեակ ճարն է իրենց հայ հայրենակիցներուն օրինակին հետեւելով ամբողջ Օսմանցիներուն հետ միասնալու հետամուտ ըլլալ։»

—Թանին, խօսելով քուէտուքի փոխադրութեան առջի օրուան հանդէսներուն վրայ, կ'ըսէ.— «Նորէն երէկ իրիկուան կողմ մեր խմբագրատան առջեւէն երկրորդ թափօր մը անցաւ։ Այդ ալ չատ փառաւոր ու հանդիսաւոր էր։ Մոյն թէ ատոր մէջ բան մը կար որ մեր սիրտերը աւելի բարձր զգացումներով կը լեցնէր։ Այդ ալ այն էր որ տեսանք թէ մեր հայ հայրենակիցները հայրենասիրական հաւատքական գնահատելի զգացումով մը կապուած են մեր սիրելի հայրենիքին։ Վերջին օրերուն մեր սիրտերը վշտացնող խօսկան պարքներէ և յոռի ցոյցերէն ետքը մեր հայ հայրենակիցներուն երէկուան ընթացքը ամէնէն համոզիչ պատասխանն էր տրուած մեզ դէմ որոնք Թուրքերը իրենց թշնամի կ'ամբաստանեն ոչ-իսլամ տարրերու։ Այն պարագ գլուխները որոնք հայրենիքի, երկրի և հայրենասիրութեան ի՛նչ ըլլալը չեն գիտեր և նոյն իսկ մեր ազգային չահերուն հետ առնչութիւն ունեցող խնդիրներու մէջ ալ մեր թշնամիներէն քաջալերուելու և թելադրուելու չեն ամաչեր, թո՛ղ օրինակ առնեն։»

—Բրոռոսու, ընտրական գործողութեանց վրայ խօսելով կ'ըսէ.— «Կառավարութեան կողմէ տրուած խոստումները եթէ չգործադրուին, Յոյները ընտրութեանց պիտի չմասնակցին և նորէն Մրդինկ մը պիտի դուսարեն։ Սակայն այս անդամ ո՛չ թէ Բ. Դրան, այլ մեծ տերութիւնց դեսպաններուն դիմում պիտի ըլլայ և յայտարիր մը պիտի տրուի ասոնց։ Միեւնոյն ատեն բողոքները մեծ տերութեանց դասիքներուն ալ պիտի ներկայացուին։»

Նիդրոս ալ ընտրական խնդիրներու համար կ'ըսէ.— «Մեր կարծիքովը անպատշաճ է ներքին գործերու վերաբերող այդ խնդրոյն համար դեսպանատանց միջամտութիւնը հրաւիրել. անշուշտ վնասակար ալ է։ Ընտրութեանց չմասնակցելու հետեւանքը պիտի ըլլայ միւս տարրերուն նպատակներուն ծառայել, վասն զի անոնք ամբողջ յանցանքը մեզ պիտի վերագրեն. նաեւ պիտի հասկցուի որ փոքրամասնութիւն կը կազմենք։ Ընտրութեանց մէջ գործուած անկանոնութեանց բերմամբ թէեւ յայտնի է որ պիտի չյաղողինք, սակայն աւելի ճիշդը պիտի ըլլայ որ ընտրութեանց մասնակցելով Երեսփ. ժողովին մէջ մեր բողոքները ներկայացնենք։ Եթէ մենք ընտրութեանց չմասնակցինք, այն ատեն Թուրքերը իրենց խոստացած երկու յոյն երեսփոխաններն ալ պիտի չընտրեն։»

—Ցունաց Պատրիարքարանը սա շրջաբերականը ուղղեց Կ. Պոլսոյ յունական բոլոր եկեղեցիներուն.

«Սահմանադրութեան հրատարակուելէն ի վեր Պատրիարքարանի կողմէ քանիցս դրկուած շրջաբերականներուն մէջ յանձնարարուած էր որ օրթոտոքս ժողովուրդը բոլոր հայրենակիցներուն հետ, առանց կրօնքի ու ազգի խտրութեան, լաւ յարաբերութիւններ ունենայ։ Ընտրութեանց խնդրոյն համար երէկ և առջի օրը տեղի ունեցած պարագաներուն վրայ, նորէն պէտք կը տեսնենք կրկնելու նախորդ յանձնարարութիւնները և յորդոր կարդալու որ Յոյները, եթէ որ և է բողոք ունին, պէտք է հանդարտութեամբ ու կանոնաւորութեամբ յայտնին ձեռնհաս պաշտօնարանին։»

—Թաղպատեան Զ. շրջանակին Ցունաց ընտրական յանձնաժողովը, Մեծ-Եպարքոսին կիրակի օրուան յայտարարութեանց վրայ, որոշեց մասնակցիլ երեսփոխանական ընտրութեանց՝ Երեսփ. ժողովին մէջ օրինաւոր ճամբով բողոքելու պայմանով։

—Ցունաց Պատրիարքարանը, Բ. Դրան մէկ զեկուցագրին պատասխանելով, յայտարարեց թէ յոյն կղերը պատճառ չէր եղած չարաթ և կիրակի օրուան ցոյցերուն, որոնք արդիւնք էին՝ ընտրական գործողութեանց մէջ ամէն կողմ տեղի ունեցած այսօրինաւորութեանց։

ՕՍՄ. ԵԼԵԻՄՈՒՏՔԸ

Յիշեալ երէկ ծանուցինք, կատարուելիք 1,358,000 ոսկիի փոխառութիւնը մոտակայ է և յետոյ կատարուելիք մեծ փոխառութեամբ մը պիտի հաւասարուի։ Այդ 1,358,000 ոսկիին համար 100ին 7 տոկոս պիտի տրուի։ Պայմանագրութեան մէկ յօդուածը կը տրամադրէ թէ Օսմ. Տէրութիւնը ծրագրուած մեծ փոխառութիւնը եթէ չկատարէ, վերոգրեալ 1,358,000 ոսկին պիտի հատուցուի Օսմ. Տէրութեան Օսմ. Պանքային մէջ ունեցած արժեթուղթերէն՝ մաքսատան վրայ տրրրուելիք փոխանակագրերով։ Թանին այդ առթիւ կ'նմանայ թէ Տրէզդնէր Պանքի ներկայացուցիչները եւմտական նախարարութեան դիմելով, յայտարարեր են որ իրենք պատրաստ են աւելի գիւրամատչելի պայմաններով տալ ծրագրուած փոխառութիւնը, նամ. պատասխան ուղեր են, այդ պտնքային փոխանորդները բանակցութեան նպատակով Կ. Պոլիս հրաւիրելու համար։

— Բ. Դուռը հետզհետէ կը սատանայ նահանդներէն պահանջուած եւմտական ծրագիրները, որոնք պիտի ծառայեն տերութեան եւմտական վիճակը բարւոքելու համար ձեռք առնուելիք միջոցներուն։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ Պուլկարիոյ թագաւորական ու հեռագրական վերատեսուչ Պ. Սգոեանովիչ, առջի օրը, համբայ եկեր է դէպի Կ. Պոլիս։

— Ատա Դպէի մէջ աւտրիական զինուորներուն թիւը աւելցուելուն համար վիեննայի օսմ. դեսպանատունը դիմում ըրաւ Աւտարիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան, որ պատասխանեց թէ քանի որ առաջուընէ ի վեր աւտրիական զինուորներ կան Ատա Դպէի մէջ, առանց թիւին աւելնալը կամ պակսիլը նշանակութիւն մը չունենար և թէ Աւտարիոյ կառավարութիւնը բացարձակապէս որոշած է իրոյ նոխկին վիճակը պահպանել։

— Ռուսական լրագիրները կ'ըսեն թէ Կ. Պոլսոյ ռուս դեսպանը իր պաշտօնին կարեւորութեանը համապատասխանող կարողութիւնը չունի և թէ Ռուսիոյ շահերուն կը վնասէ։

— Ֆոսիէ Զայթունկի կ'ըսէ թէ Քրանսական սէնտիքա մը պաշտօնեաներ դրկած է Կ. Պոլիս, Թուրքիոյ մայրաքաղաքը բարեշարդելու և քաղաքակրթութեան կեդրոնի մը համարժէք վիճակի մը վերածելու համար։ Սէնտիքան պաշտօնատուներ պիտի կառուցանէ, եւկեկարական դիծեր պիտի հաստատէ, պտղատաներ պիտի բանայ և կամուրջներ պիտի չնչէ։ Երբ հարկ ըլլայ, պատրաստ է հինգ հարիւր միլիոն ֆր. ծախսելու։

— Բարիզի մէջ սեղմանաւորական սէնտիքա մը կազմուած է՝ Թուրքիոյ մէջ առեւտրական ու ճարտարարուեստի ձեռնարկները պաշտպանելու և անոնց ոյժ տալու համար։

— Բարիզէն կը հեռագրեն տեղական թերթի մը թէ Ցիրանայի կառավարութիւնը Օսմ. Խորհրդարանը բացուելուն, մոտակիր է Կ. Պոլսոյ ֆրանսական դեսպան Պ. Բոնսթանի տեղ ուրիշ մը պաշտնի կոչել։

—Մէկ քանի մամլուանձիներ դատ բացին կայս. անձնական գանձուն նախորդ խորհրդական Խալիս էֆ.ի դէմ, ըսելով որ պալատան համար յանձնարարուած ջուրի խողովակները երեք-չորս ամիս խրենց մամլուանձներուն մէջ մնալուն պատճառ եղած է։ Այդ առթիւ 29,000 ղրուշ կը պահանջէին։ Դատարանը վճռեց որ այդ գումարը կայս. անձնական գանձը հատուցանէ։ Կայս. անձնական գանձն ալ Խալիս էֆ.ի դէմ դատ բացած է, նոյն գումարին հատուցումը ուշացուցած ըլլալուն համար։

—Թուրքերուպլիար պատուիրակները առջի օրը չգումարուեցան, վասն զի պուլկար պատուիրակները տակաւին չէին ստացած իրենց ուղած հրահանգները։

—Ներքին գործոց նախարարութիւնը գրեց Մեծ-Եպարքոսին՝ ժամ առաջ կատարել Երեսփ. Ժողովին և Ծերակոյտի քարտուղարներուն անուանումը։

—Բարիզի Մեծ Օպերային մէջ դեկտ. 18ին ներկայացում մը պիտի տրուի Պոլսոյ մեծ հրդեհէն վնասուողներուն ի նպաստ։

—Մէտինէի հրամանատարը հեռագրած է պատերազմական նախարարութեան թէ աւազակները նորէն սկսած են յարձակիլ Մէտինէի վրայ, որով հարկ է չորս վաշտ զինուոր ղրկել փութով։

—Տիարպէքիրէն Շերիֆիա ցեղին պետը և Համիտիէ հեծելազունդին հաղարապետ Հիւսէյին պէյ կը հեռագրեն Լ. Հերրլտի, պարզելով Եզդիխներու տառապանքները։ Հարիւր յիսուն Եզդիխներ, այր, կին ու աղա, որոնք Վիրանշէհրի եղեռական դէպքերէն կը փախչէին, ճամբայ եկած էին դէպ ի Տիարպէքիր։ Ուրիշ ցեղ մը, Տիարպէքիրէն Արիֆ անուն անձի մը թելադրութեամբ, ճամբան կողոպտեր է այդ Եզդիխներուն ունեցածները, զորս կրցած էին փախցնել. նաեւ ամէնքն ալ սուրէ անցուցեր է, ըսելով որ Վիրանշէհրի աւազակներուն մասնակից էին և այդ տեղի ոճիրներուն հեղինակները։ Այդ կերպով 137 այր, կին ու աղա, ոչխարներու պէս մորթուեր են։ Հեռագիրը ստորագրողները արդարութիւն կը պահանջեն։

—Առջի օրը Գասրսի Փաշայի Իրլիքճի Համամի կողմը չորս Գնչուներ՝ Ալեքսանտր, Եորկի, Խրիսթօ ու Լամպօ, գինով վիճակի մէջ կռուի բռնուեցան՝ աղջկան խնդրոյ մը առթիւ և զիրար վիրաւորեցին։ Ատոնցմէ Ալեքսանտր վայրկենապէս մեռաւ. իսկ Եորկիի կեանքը վտանգի մէջ է։ Ոճրագործները ձերբակալուեցան։

—Երմտակոն նախարարութիւնը որոշեց հրատարակէն վերցնել ատուած բոլոր ազիթիէները։ Այդ մասին հրահանգ տուաւ Փոստերատոցին։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՁԵՌՈՒԱԾ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՇԱՀԻՆ ՀԱՐՍՄԱՆԱԴԻՐԸ

ԹԻՖԼԻՍ, Նոյեմ. 24.— Վաղը բոլոր մզկիթներուն մէջ պիտի փակցուի յայտարարութիւն մը սա բովանդակութեամբ, —«Խոստացած էինք նոյեմբ. 14ին խորհրդարանը գումարել, և տրամադիր էինք այդ խոստումը յարգելու, բայց ժողովրդական ներկայացուցիչները յայտարարած ըլլալով թէ Սահմանադրութիւն չեն ուզեր և բոլոր ժողովուրդը խնդրած ըլլալով որ Խորհրդարանը չգումարուի, որոշում տուինք այդ փափագին գոհացում տալու։»

ՌՈՏԵՐՏԱՅԻՆԻ.— Թէ՛ ռուս և թէ արտասահմանի մամուլին մէջ վերջերս զրոյց չրջած է որ առնչութիւն մը կայ Ամրպատակարի պարկական նահանգին վերջին դէպքերուն ու Պոմսա-Հէրսէքի՝ Աւտարիոյ կցման խնդրոյն միջեւ, և թէ ռուս կառավարութիւնը մտադիր է ցամաքային կարծեցեալ փոխարինութիւններ ձեռք բերելու յիշեալ նահանգին մէջ։

Ռուս հեռագրական գործակալութիւնը անտիրն կը նկատէ այս լուրը։

ՍՕՖԻԱ, 23 Նոյեմբ.— Վաղայաղորդ օրը կը սպասուի Պ. Լիաբչէֆի վերադարձին։ Բանակցութեանց խղում մը պէտք չէ նկատել այս դարձը։ Նոյն իսկ պատուիրակները հաստատած են խաբիմները համաձայնութեան մը, որ յետոյ պիտի գայնայ։ Բուլղարի երկաթուղիի ընկերութեան ներկայացուցիչ Պ. Ֆանթայսոր Կ. Պոլիս մեկնեցաւ ընթացիկ գործերու պատճառաւ և ո՛չ թէ բանակցութեանց վերսկսման համար։

ԳԱԼԱԼԻՐ.—Ազգայնական լեհաթերթը կը ծանուցանէ թէ Խիվին տրուած է այն աղերսագիրը, որով կը խնդրուի Սահմանադրութեան վերահաստատումը Եգիպտոսի մէջ։ Արաբական շրջանակներու մէջ կը հաւատուի թէ ազգայնական կուսակցութիւնը գաղտնի քսմիգէ մը կազմած է, որ բռնութեան պիտի դիմէ այն պարագային ուր Սահմանադրութեան վերահաստատումը չմերժուի։

ՀՈՌՈՍ.— Իտալիոյ մէջ ցաւալի տպաւորութիւն մը առաջ բերած է այն նոր յարձակումը զոր երկու հազար գերման ուսանողներ բեմվէրներով կատարած են Վիեննայի համալսարանին երկու հարիւր իտալացի ուսանողներուն վրայ։ Քանի մը վիրաւորներ կան։ Կը կարծուի որ այդ յարձակումը ծանր ցոյցերու պատճառ պիտի ըլլայ մասնաւորապէս յառաջդիմական կուսակցութեանց կողմէ։ Թրիպունա կ'ըսէ թէ այդ ցաւալի իրողութիւնը անդրադարձում մը չպիտի ունենայ միջազգային քաղաքականութեան վրայ, բայց աւտրիական մամուլին համար նշանակելի դաս մը պիտի ըլլայ։ Թրիպունա կը յարէ թէ անհրաժեշտ է որ իշխանութեանց պատասխանատուութիւնը ճշդուի, հարկ եղած հատուցումները կատարուելով և ապագային առաջքը առնուելով նմանօրինակ ցաւագին դէպքերու։

— Ֆորրեքէ տելլա Սերա Պելլկրատէն կ'իմանայ թէ աւտրիական պատասխանատուութեանց հետեւանքով

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՑ

Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը նկատելով որ ժամանակէ մը է վեր Առաջն. Վիճակներու թեմերէն, այսինքն գիւղերէն, գիւղաքաղաքներէն եւն. թէ՛ մասնաւորներու եւ թէ Թաղ. Խորհուրդներու եւ քահանաներու սորագրութեամբ, հեռագիրներ, նամակներ եւայլն կը ղրկուին ուղղակի Պատրիարքարան եւ կը ներկայացուին զանազան խնդիրներ, փոխանակ անոնք, ինչպէս կը պահանջէ սահմանադրական օրինաւորութիւն, Գաւառ. Վարչութեանց մատուցուելու եւ անոնց գիտութեամբ ու անօրէնութեամբը կարգադրուելու, եւ ի հարկին միայն Առաջնորդարանի միջոցաւ ներկայացուելու Պատրիարքարանիս իր բովանդակ պարագաներովը, ի պարտ ու պատշաճ անօրինութիւն, և նկատելով որ յարաբերութեան այս անկանոն եղանակէն բնականաբար չփոթութիւններ կը ծագին, և ներկայացեալ խնդիրներու. կարգադրութիւնը յապաղումներու. և դժուարութիւններու կը հանդիպի՝ ա՛յն պաշտօնական գործողութիւններու հետեւանօք զորս Ազգ. Պատրիարքարանը կը ստիպուի կատարել՝ խնդիրն ստուգելու և անոր հանգամանացը տեղեկանալու համար, որոնց յանձնարարել բոլոր գաւառական վարչութեանց, որպէս զի իրենց վիճակին մէջ գտնուող Թաղ. խորհուրդներու և ժողովրդեան ազգարարին փոխանակ Պատրիարքարանի հետ ուղղակի բանագնաց բլալու, իրենց խնդիրները հաղորդել Առաջնորդարանաց, որք պէտք եղածն ի գործ կը դնեն զանոնք կարգադրելու համար, և ի պահանջել հարկին միայն կը ներկայացնեն Կեդրոնական Վարչութեան անօրէնութեանը։ Հետեւապէս, ներկայ Շրջաբերական գրով կը յանձնարարենք և Ձեզ որ հոմիք ըստ այսմ պէտք եղած հրահանգը տալ որոնց որ անկէ, և հողտանիլ որ Գաւառական վիճակներու Պատրիարքարանի հետ ունեցած յարաբերութիւններու կարգը ու կանոնը պահպանուին և անոնք տեղի ունենան օրինաւորութեան եղանակին մէջ։

Կարեւոր կը համարուի յաւելուլ միանգամայն թէ՝ Առաջնորդարանները պարտաւոր են իրենց վիճակին վերաբերեալ Ազգային, դպրոցական, կրօնական և այլ ա՛յս կարգի բնութեամբ տարբեր բոլոր խնդիրները ուրոյն ուրոյն պաշտօնական գրերով ներկայացնել՝ որպէս զի առանձին առանձին նկատողութեան առնուին և արագ կերպով ստանան իրենց տնօրէնութիւններն և պէտք չէ ամէն խնդիր մէկ թղթի մէջ ամփոփել ինչ որ նոյն իսկ մեծապէս զժուարութիւն ու չփոթութիւն յառաջ կը բերէ գործոց դիւանական ուղղութեան մէջ։

Մնամք աղօթարար

Պատրիարք Կ. Պոլսոյ

ՄԱՏԹԷՈՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՀԻԱԼԷՐ ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐՈՒՆ

Տ.

Ազգային Ընդհ. ժողովը իր Բ. նիստը պիտի գումարէ յառաջիկայ ուրբաթ օր, 14 Նոյեմ. ժամը 7ին Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։

Կը խնդրուի որ հաճիք ներկայ գլուխուլի որոշեալ ժամուն։

Աղօթարար

Պատրիարք Կ. Պոլսոյ

ՄՍՏՓԷՈՍ ԱՐՔԵՊԻՍ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Ընտրութիւն Քննիչ Յանձնաժողովոյ՝ Երեսաղեմի խնդրոյն համար։

2. Ընտրութիւն Քննիչ Յանձնաժողովոյ՝ Նախորդ Պատրիարքին դէմ եղած գրաւոր ամբաստանութեանց համար։

3. Տեղեկատուութիւն պատգամաւորութեան՝ Բ. Դրան մօտ եղած դիմումի մասին։

4. Ներքին կանոնագրի խնդիր։

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Երկուշաբթի դիշեր Թոքատլեանի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Բերայի «Հայ Երիտասարդաց Միութիւն» Ընդհանուր Ժողովոյ գումարումը, գործադիր մարմնին հրաւէրին համեմատ։ Ներկայ էին հարիւրմօտ հայեր ամէն դասակարգէ և ամէն տարիքէ, հարուստ, էնտֆ և համեստ դիրքի տէր, պարզկով հաւասարութեան և եղբայրութեան արտայայտող տեսարան մը, վերջապէս ջնջելով այն դասակարգային խորտակումներն պատուաբերները որոնք մինչեւ հիմակ իրարմէ զատած հեռացուցած էին հայ տարրին զանազան մասերը։ Սահմանադրական ըժիմին բարիքներէն մէկն ալ սա է։ Այլ եւս հարուստը արհամարհանքով չպիտի նայի իր համեստ կացութեան տէր հայրենակցին։ Նորահաստատ «Հայ Երիտասարդաց Միութիւնը» իր բաղմաթիւ ուղղակի օգուտներուն հետ այս չատ գեղեցիկ օգուտն ալ պիտի բերէ, ինչպէս բոլոր նմանօրինակ հիմարկութիւնները որոնք վերջերս երեւան եկան ամէնուրեք։

Միութեան ընդհանուր ժողովը կազմեց իր դիւանը հետեւեալ անձերէն.

Ա. Ատենապետ՝ Միք. Նորատունկեան

Բ. » Տիգ. Արսիարեան

Ա. Ատենադպիր՝ Տքթ. Մուխթարեան

Բ. » Լեւոն Երէցեան

Ինչպէս արդէն գրուեցաւ, Հայ Երիտ. Միութեան նպատակն է Բերայի մէջ հաստատել Լսարան-Ընթերցարան մը, ուր տեղի ունենան նաեւ գիշերային ծրի դասախօսութիւններ։ Շաբաթը գոնէ մէկ անգամ Լսարանի սրահին մէջ տեղի պիտի ունենան օգտակար հրապարակախօսութիւններ ընկերային նիւթերու և օրուան հարցերու վրայ՝ կարող հրապարակախօսներու կողմէ։

Միութիւնը պիտի վերակազմէ նաեւ Ռնար երաժշտական ընկերութիւնը՝ որուն գեղարուեստական օգուտները տակաւին չեն երկարօրէն թուուիր հոս։

Միութիւնը մօտերս Բերայի չիտակ ճամբուն վրայ պիտի վարձէ յարմար շէնք մը թէ՛ իրրեւ կեդրոն հայկական այս քիւլիպին, թէ՛ իրրեւ Ընթերցարան և թէ իրրեւ Լսարան հրապարակախօսութեանց։

Արդէն իսկ Միութիւնը իր դրական օգուտը կ'ունենայ այն 10 ոսկի նպաստով զոր Նախորդ գիշերուան Ընդհ. Ժողովը, գործադիր մարմնին առաջարկութեանը վրայ, քուէարկեց Զէյթունի սովեալներուն համար։ Այս գումարը արդէն յանձնուած է Ս. Պատրիարք Հօր։

ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Մարզուան, 30 Հոկտ.

Սահմանադրութեան չոգոգուն արեւդակը հաւիր թէ սկսած իր կենսատու շողերը տարածել մեր երկնքի նիրայ, մանաւանդ մը կուգայ նսեմացնել դպրն 20 օրի չափ առաջ։ Յանկարծական իրարանցում մը, ընդհանուր տակնուվրայութիւն, ան ու սարսափ ամէն կողմ. Չարդն սոսկալի հեռաւատկերը վարկեանպէս ցցուած էր ամէն հայու աչքին առաջ և տխուր անցեալն արհաւիրքովը աչքերուն՝ չուկային մէջ մարդ չէր մնացած գրեթէ, ամէն հայ ընտանիք մէկ տեղ հաւաքուած, խորունկ սոսկումով մը կը սպասէին Չարդի լուրին գործադրութեանը։ Վախը պարապն էր, և պէտք էր որ անսկի ըլլար, քանի որ այդ լուրը ռէալիթիթի խնկարկու եղերէլի արարածներու տարաձայնութիւնն էր։ Յանդուգն կերպի օր Դ. էֆ. Օղանեան եկեղեցին գեղեցիկ և խիստ չտեսնուած բանախօսութիւն մը ըրաւ օրուան հրատապ խնդիրներու վրայ՝ իրեն բնարան ունենալով «Մեծ՝ վախցանք ուրբաթ օր»։ Պատմական չարք մը հայեացքներէ ու իմաստալից ու ազատաշունչ խօսքերէ յետոյ, թելադրեց ժողովուրդը որ գիմնայ ազատութեան յարգը, պանդխտէ դայն, երբ ձեռքէն խլել ուզեն։ Գլաք է, բաւ, պատրաստ ըլլանք ամէն ժամ, պէտք է զինուինք ինքզինքիս խուժանէն պաշտպանելու համար և, ի հարկին, պէտք է միանանք մեր թուրք, յոյն և էլն. ազատասիրաց եղբայրներուն, պէտք է քաջաբար կռուինք անոնց հետ հանդէպ այն գարշելիներուն՝ որոնք կը Չանան բրոնակալութիւնը կանգնել։

Մէկ կողմէ ուրբաթի վախը և միւս կողմէ այդ բանախօսութիւնը առաջին աղդեցութիւն մը գործեցին ժողովուրդին վրայ։ Ամէն ոք սկսաւ զէնք առնել, առնով պաշտպանելու համար Սղտութիւնն ու Հայրենիքը։ Սակայն եկո՛ւր տես որ կառավարութիւնը և մեր թուրք հայրենակիցները սկսան խեթիւ նայիլ հայերուն և հայրենիքի չանուն այնքան օգտակար այդ ձեռնարկին։ «Վա՛յ, սամն, կինէ կեսվուրար զուսուբտչլար, հէվ սիլանմիր»։ եւն. բացագանչութիւններ ամէն կողմ։ Կառավարութեան պաշտօնեաներն ալ իրենց կարգին երբ զիշերները քաղաքին պանդխտութեան համար փողոցները կը թափառին, իրենց հանդիպած Հայերը մի առ մի կը խուզարկին և անոնց վրայ գտնուած զէնքերը կը գրաւեն։ Աւելին կայ։ Առջի օր ոստիկան մը չուկային մէջ կը նշմարէ որ հայուն մէկը վրան զէնք ունի. Ձեռն իջնելով կը նայի վրան, կ'առնէ 3-4 ոսկինոց բէվոլվէրը և երեսին ապտակ մը ալ իջեցնելով ձին կը հեծնէ։ Ինչ Աղաուութիւն, չիտակը, մինչեւ հիմա դիշերը գաղտնի, այժմ ցորեկ ասեն, չուկային մէջը մարդ կը թալէն կոր։

Բայց, մարդ տատուներ, ին՛չ կ'ընեն ձեզ Հայերը որ ցորեկ ատեն կը կողոպտէք գանոնք. դո՞ւք գիտէք միայն զէնքին արժէքը, ինչո՞ւ համար Թուրքերու զէնքերը չէք գրաւեր, ո՞ր թուրքը չունի իր վրայ գէթ բէվոլվէր մը, ա՛յս է Եղեայրութիւնը, ա՛յս է Աղաուութիւնը, ա՛յս է Հաւասարութիւնը, ուր միացին խոստաժները, ո՞ւր են ողջագուրումները, համբոյրները, լացերը։ Կը հակիսամ գալիլացիր էին անոնք. Հայը եղբայր, հաւասար չէ ձեզի համար, Հայը կեավուր է, Հայը անարդ արարած մըն է ձեր աչքերուն առջև։ Զարմանալի բան, Հայը Թուրքին հաւասար, հէ՛, ինչպէս կրնայ Հայ մը Թուրքին հաւասար սեպուիլ։

Երեսփոխանի ընտրութիւնը ի՛նչ արդիւնք ունեցաւ։ Չէ՞ մի որ Թուրքերը իրենց ազգայնական դիրքը բարձր բռնելու համար խաբեցին Հայերը. չէն խաբուիր այլ զոռով վերջապէս կը խնարէին — և Բրօֆ. Կ. Թումանեան նման մեծ մարդու մը ընտրութիւնը ջուրը ձգեցին։ Եւ խորհի՛ր որ երբ Մարզուանի պէս կարեւոր կեդրոնի մը և զարգացած քաղաքի մը մէջ այս կարգի դէպքեր տեղի կ'ունենան, անդին, խեղճ Հայաստանի մէջ ինչե՞ր չեն ըներ արդէն կիսամեռ դժբախտ Հայերուն։

ԹՂԱԿԻՑ

Ս. ՊԱՏԻՐԱՐՔԻ Հօր կարգադրութեամբ և գաղթականաց յանձնաժողովին խնդրանքով սոյն ժողովին մնայուն օժանդակ կարգուեցան Տեարք Լեւոն Շերինեան, Արմենակ Փափազեան, (Գատրգիւղի) Արմենակ Փափազեան (Գումգարուցի), Մենիկ Քիրէճճեան, Արմենակ Թաշճեան և Մինրան Յովհաննէսեան։

ԿԷՏԻԿ ԹԱՇՃԵՐ, եէնի Գարուի և Սամաթիոյ քուէտուերը եւս երէկ մեծ հանդիսաւորութեամբ փողոցները պարտցուցին։ Այս առթիւ թափօրին կ'ընկերանային Տ. Տ. Եղիշէ Զիլինկիրեան, Աղան Համամճեան, Տ. Խաչատուր Տէր Ղազարեան և Ֆրանկիլեան վրդ.ները ու քահանաներ։ Երբ քուէտուվը հասաւ Օսմ. Բանիդէի պաշտօնատեղին առջեւ, հոն Տ. Եղիշէ Ծ. վրդ. բանախօսութիւն մը ըրաւ, իսկ կէսիկ փաչայի Տ. Մարտիրոս քահանան ալ թուքերէն ոտանաւոր ուղերձ մը կարդաց։

ԴՊՐԵՎԱՆՔԻ փոխ-վանահայրը և վերատեսուչ Տ. Բարգէն Ծ. վ. Կիւլէսէրեան սակէ առաջ գրաւորապէս դիմում բրած էր Ս. Պատրիարք Հօր և անօրինութիւն մը խնդրած էր Դպրեվանքի Զ.ԴԴ դասարանի չորս սարկաւագներու ձեռնադրութեան մասին։ Ինչպէս յայտնի է այս չորս սարկաւագները բան ծրագրին իրենց շրջանը աւարտած են այս տարի և պատրաստուած են ձեռնադրութեան ու վերարի օրենութեան։ Ն. Ամենապատուութիւն Տ. Բարգէն Ծ. Վ.ի այս նամակին պատասխանելով գրած է թէ այս մասին կարգադրութիւն մը ընելու համար Դպրեվանքին համար նոր խնամակալութիւն մը պէտք է կազմուի և Կեդր. Կրօն. Ժողովը օրուն օրակարգին մէջ անցած է խնդիրը, ըստ օրինի որոշէ անոնց ձեռնադրութիւնը։ Փոխ-վանահայրը Պատրիարքական այս կարգադրութիւնը յատուկ նամակով մը հաղորդեց Զրդ. դասարանի սարկաւագներուն։ Տ. Բարգէն Վ. դեռ հոս պիտի մնայ մինչեւ նոր խնամակալութեան մը կազմութիւնը, իսկ Տ. Մեսրոպ Վ. Նարդեան պիտի մեկնի մէկ քանի օրէն։

ՊԱՏԳԱՄԻ Հայոց Կուլտուրական Միութեան գեղարուեստական մասնաճիւղի տառանիկ խումբը, որ այնքան հնչակ հանած է Կովկասի ու արտասահմանի մէջ, մօտերս Կ. Պոլիս կուգայ։ Սոյն թատերական խումբը, դեկավարութեամբ Յ. Աբելեանի և Ա. Արմենեանի, Սամսունդրութեան հռչակաւորէն յետոյ, երիս ամիս առաջ, թիֆլիսէն անցած է Կարին, Բաթում ու Տրապիզոն, ուր ասրքած ներկայացումները փայլուն ընդունելութիւն մը գտած են։ Հիմա Սամսուն կը գտնուի և մտադիր է Պոլսոյ մէջ մնալ մէկ ամիս, չարամեան երկու ներկայացում տալով Բերա, և մէկ մէկ ներկայացում՝ Գատրգիւղ, Սկիւտար և Դիմգարու։ Կովկասի բեմին պատիւ բերող այս առաջնակարգ թատերախումբին կը մասնակցին Տիկնոյք՝ Դուրեան, Արմենեան, Բուրմայեան, Զապէլ և Օր. Անուշիտ, Պարոնայք՝ Աբելեան, Արմենեան, Ասկանեան, Բէյրոյեան, Ադեան, Ալլահվէրտեան, Մ. Ալիխանեան և Զաքարեան։ Թատերախումբը իր ռեպերթուարին մէջ ունի Շեյքսպիրի Օթելլոն, Շիլլերի Աւազակները, Իպսէնի Տոքթ. Շրօմմանը և Ուրուսկանցները, կէս Թրիլպի, Շերվանդատի Պատուի համարը, Եւգինեն և Աւեռսկիեռի վրայ, Ա. Անարոնեանի Աղջուկի հոգիսը և Սեւ թռչունը, Նայանեանցի Վանիւհին զաւակները, Հ. Պէրնշթայնի Պ. Միենսբը, Բիսթմախերի Ռնազը։ Անչուշտ Պոլսոհայ թատերասէր հանրութիւնը պիտի փութայ ջերմագին ընդունելութիւն մը բնել Կովկասահայ խումբին, որուն արժանի է խմապէս։

ՕԱՄ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՕԱՄԱՆՋԴԻՄՈՒԹԻՒՆ Բօմիդէին Սելանիկի կեդրոնատեղին հեռագիր մը ուղղելով Իպսիլանտ Ս. Պատրիարքին, կը յայտնէ թէ Իպսիլէն երեսփոխան որոշուած Ստեփան Սպարթալի էֆ., որուն ընտրութիւնը չէր յաջողած, վերատին Օսմ. Երեսփոխան ընտրուած է Հասէմ պէյի տեղ, այս վերջնոյն կամովին հրաժարմամբ։ Այս առթիւ Սպանդուլ կը հաղորդէ թէ Իպսիլի Թուրքերը որոշեր են փոխանակ երեքի երկու երեսփոխան ունենալ, և երրորդին համար իրենց քուէն տալ Սպարթալի էֆ.ի։ Յիրանեերէն թերթը կը յարէ որ թէեւ Իպսիլի Հայերը Թուական առաւելութիւն չունին, սակայն իրենց տաւերաւական գործունէութեամբ և բարեսիրական հատատութիւններով նշանակելի դիրք մը կը գրաւեն քաղաքին մէջ, որով իրաւունք ունին երեսփոխան մը ընտրելու Օսմանեան Խորհրդարանին համար։ Նոյնպէս Իպսիլի Հայերը 3000 օսմանեան ոսկի նուիրած են, միշտ փութկոտութեամբ պատասխանելով քրմիդէին հրաւէրներուն։ Սպանդուլի Իզմիրեան Թղթակիցը մեծ գովեստով կը խօսի Սպարթալի էֆ.ի կարողութիւններու մասին։

ԶԷՅԹՈՒՆԻ ՍՈՎԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ.— Գործաւորութիւնեան նուէրը.— Պրուսայի մետաքսի մանարաններու հայ գործաւորները 1532 ղրշ. դրկած են։ Հէրճայի վանահայրն տէր Ս. Պարթիւմեանն և Ա. Ադամեան 5 օսմ. ոսկի։ Մարկարայէն Մ. Յակոբ Ոսկեան և որդի 5 օսմ. ոսկի, Յարութիւն Սրէնկեան 10 օսմ. ոսկի, Պանորմայի կանանց ընկ.ը 40 ղրշ., Պանորմայի խնայողական շահաբերաց ընկ.ման անդամները՝ 240 ղրշ.։

ԸՆԴՀ. ՍՈՎԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ԻՆԹԱՍՈՒ.— Վէրիր-Բէօրբիի ազգայինները Իրանոսեան վանահայրն մինչեւ 4 օսմ. ոսկի նուիրած են. Մերիան Պալթեան 1 օսմ. ոսկի, Իրենդիլէն Տիկին Աղաւնի Փանոսեան տեղւոյն հայ և թուրք բնակիչներէն գաղթականներու համար հանդերձեղէն հաւաքած և Պատրիարքարան յանձնած է։ Թօք-գարուէն Տ. Սամ.էլ և Մինրան Աչճեանի նախաձեռնութեամբ հաւաքուած 2206 ղրշ.ի գումարը երէկ յանձնուեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր։ Թէրնդիւղէն Բերոբէ Մարդարեան և Մինրան Աստանեան ի նպաստ Հայաստանի ոսկիներ 133 ղրշ. հանգանակած և յանձնած են Ս. Պատրիարք Հօր։ Նոյնպէս Տ. Տիրայր Ծ. վրդ. մէկ օսմ. ոսկի նուիրեց այս նպատակաւ։

ՀԱՒ ԵԿԵՂԵՑԻՒ ԲԱՐԵԿԵՐՈՆ ՄԷՋ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆ.— Մուչէն կը գրեն մեզ հոկտ. 22 թիւով.— «Անցայս 12ին կիրակի երեկոյ ի տէր հանգեաւ Մշոյ Ս. Մարգիսէ եկեղեցիին աւագերէց՝ արժանայիչատակ Տ. Յովհաննէս քհնյ. Տ. Յովհաննէսեան, որ 76 տարեկան էր։ Հանգուցեալը եկեղեցիին վաղմէ ու բաղմաչեան մէկ պաշտօնեան էր, միշտ պարտաճանաչ, բարեկրօն և իր պաշտաման ու հաւատքին հանդէպ։ Բարի օրինակ էր հաւատաւոր ժողովուրդին ու սիրելի միանգամայն։ Մեր հին ու բարի քահանաներուն մէկ պարիւեղտ նմուշը, որոնց յիշատակելի ձիրքերէն մէկն էր՝ գաղթականութիւն չալ հաւատաւոր ժողովուրդին։ Յիսուն տարիէ աւելի է որ եւ ժողովրդին։ Յիսուն տարիէ աւելի է որ եւ կեղեցիին ծառայութեան մէջ էր։ Նախքան տարիի չափ իբր ուսուցիչ, Մուշի նախկին նահապետական վարժարանին մէջ (որ առաջին անգամ իբրը 60 տարի առաջ իր հայրը՝ Մուշի նահապետ ուսուցիչներին մէջը՝ Տ. Յովհաննէս քհնյ. Դասապետն՝ վարժապետութեան կոչուած էր) և ապա երեսուն տարիէ աւելի շրջանի մը մէջ քահանայագործած։ Անդամակցած էր քահանայ Մուշի Գաւառ. Ընդհ. Ժողովին և Կրօն. Ժողովին, ու ինքզինքը օգտակար ընծայելու միշտ չանտրելի գտնուած է՝ իր համեստաշնչ գործակցութեամբ՝ քաղցրահամբոյր վարմունքով։ Հանգուցեալ քահանային օծման և թաղման հանդէսը կատարուեցաւ հոկտ. 13ին, Մարմնէ եկեղեցիին մէջ։ Հանդէսին կը նախագահէր Ս. Կարապետի Վանահայ. Փոխանորդ Տ. Վարդան վրդ.ը՝ Մուշի քահանայական դասին հետ։ Եկեղեցին ներկայ էին նաեւ քաղաքէն բազմաթիւ ազգականներ, որոնց թիւը ցանցառ էր ցուրտին և անձրեւոտ օրէն պատճառով։ Հանգուցեալ քահանան կը թողու միմիայնակ որդի մը՝ Պ. Հասանասպ Տէր Յովհաննէսեան, որ իր համեստ դիրքը ունի Մաշի տեղական հրապարակին վրայ։»

ԳԻԼԼԻԶԻԱՆԷ կը գրեն մեզ նոյեմբ. 9 թիւով. «Ամանորդրութեան առաջ և անկէ վերջն ալ՝ տեղացի քանի մը ազգայիններ իրենց գլուխ ունենալով Մուհամէդ Էֆէնի և Միհրանդիրգի՝ առաջնորդարանի անկումը առաջ բերել կ'ուզեն։ Երկէ լաւ եկաւ թէ Նորէ՛ն առանց Ա. ուսիրդ Տ. Թարմէ Ծ. վրդ.ի վերադարձը արգիլելու համար տեղական կառավարութեան մօտ դիմում բրած են, բայց մերժուած էին միհասարդի պէս։ Այսօր ժողովուրդը ոտքի ելաւ բարձրաձայն Առաջնորդարան խուժելու և ժողովին լուսարանութիւն ուզեց՝ միանգամայն խնդրելով որ վերջ մը արուի վերոյիշեալ անձերու արարքներուն, այն առանձին որ Միհրանդիրգի Եղբայրի պէս սանդարեցաւ Առաջնորդարան դալ և համոզել դիրենք որ դրսէն։ Միհրանդիրգը արդէն գնահատող մը Թարմալվրդ.ի կարողութեանց, ցաւ յայտնեց քանի մը հոդիներու ընթացքին համար։ Ասոր վրայ՝ ոտքի ելաւ ժողովին կողմէ հեռագրուեցաւ Ազգ. Պատրիարքարան որ Առաջնորդը չուտով ճամբայ հանուի։ Ժողովուրդէն առ ու ան ալ սկսած են Առաջնորդը հեռագրով հոս կանչել։ Սակայն ուրեմն դառ մը չէր կրնար ըլլալ։ Ընդունելութիւնը փայլուն պիտի ըլլայ, ինչպէս կը հաւատանամ։»

ՊՐՈՒՍԱՅԻ Առաջն. Փոխանորդ Տ. Վարդան Ծ. վրդ. Գասապեան թեմական այցելութեան քաղաք վերադարձած է։ Կէմլիքի Պէնդի գիւղի վիճակը չատ տխուր կերպով կը նկարագրէ, կ'ըսէ մեր թղթակիցը։ Պէնդիի մէջ երեք-չորս օր բերանէն պատառ մը հաց չդնող չատեր կան։ Փոքրիկներ հաց կը պօռան փողոցներու մէջ։ Առանց դիւրութիւն մը ըլլալու համար յանձնարարուած էր Պրուսայի Առաջնորդարանէն որ Երկրագործական Պանքային դիմելով փոխառութիւններ բռնեն, սակայն Կէմլիքի Երկրագործական Պանքայի ճիւղը պատասխանած է թէ ի վիճակի չէ փոխառութեան։ Ինչ պիտի ըլլայ այս խեղճ գիւղացիներուն վիճակը։ Ո՞ւրկից օգնութիւն պէտք է սպասել։ Գիւղացին՝ ճարահատ՝ չունի մէկ ապասան։ Եթէ օգնութիւն չհասցուի՝ յառաջիկայ ձմեռ 3000 անձէ բաղկացեալ զուտ հայ բնակչութիւն մը մեր աչքերուն առջեւ պիտի փճանայ։

*** Պրուսայէն Զէյթունի կարօտեալներուն համար Տիկին Ե. Ց. Պոտուրեանի ձեռամբ տեղւոյն մետաքսի մանարաններուն մէջ աշխատող հայ գործաւորուհիներէն 20ական և 40ական փարա հաւաքուելով՝ 1532 ղրշի գումար մը գոյացած և Առաջնորդ Տ. Արշարունի Սրբազանի կողմէ Ազգ. Պատրիարքարան ղրկուած է։

ՀԱՒ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐ Վարչական ժողովը Ազգագիտ էֆ.ի նախագահութեամբ գումարեցաւ անցեալ ուրբաթ։ Սահմանադրութեան ծրագրի մասնակցումին տեղեկագիրը մաս առ մաս նկատուելեան սուտուեցաւ։ Խմբագրող մարմնոյ պիտի բաղկանայ Վարչ. Ժողովէն չորս, չորս Հայ Աւետ. Միութիւններու սահմաններուն մէջ գտնուող ժողովուրդներէն մէկական, Կ. Պոլսոյ Յոյն Աւետ. և կեղեցիին մէկ, Սիւրիայէ մէկ, Ասորի Աւետարան ականներէ մէկ և Կ. Պոլսոյ Աւետ. Ժողովուրդէն երկու անդամներէ։ Գործի պիտի սկսի երբ անդամներուն մեծամասնութիւնը դոյանայ։ Սահմանադրութեան հիմ պիտի ըռնուին Տիւսթուրի Բոլոդական հասարակութեան յատուկ կանոնագրին սկզբունքները։ Ծանօթ սահմանադրութիւններէն և ձեռնտա անձերու խորհուրդներէն օգուտ պիտի քաղուի և տեղական ազգայիններու թելադրութիւնները ուրիշ առնուին թղթակցութեամբ։ Երբ խմբագրութեան գործը աւարտի, տրդիւնքը տեղեկագրով մը Վարչ. Ժողովին պիտի ներկայացուի։

ԳՈՌՈՒԹԵԱՄԲ կը ծանուցանենք թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը Օնիսի տ'Ամասկիի պատուանշանը տուած է մաքսային ջնջեալ Խորհուրդին անդամ Յովհաննէս Ֆէրիս էֆ.ի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնած է այս պատուանշանին ընդունելութիւնը։ Այս առթիւ մեր շնորհաւորութիւնները կը յայտնենք Յովհաննէս էֆ.ի։

ԿԻՐԱԿԻ օր տեղի ունեցաւ Մեծ Կղզիի մէջ Հայ վարժարանի մը բացումը զոր կազմակերպած էր Ծանօթ ուսուցիչ Միքայէլ էֆ. Կազմարարեան։ Հանդէսին կը նախագահէր Տ. Եղիսկ վրդ.։ Քաղաքական խրախուսիչ խօսքերովը խոսացաւ Նիւթապէս ձեռնտու դտնուիլ սոյն վարժարանին յառաջացման։ Ներկայ էր նաեւ յոյն հասարակութեան կողմէ պատգամաւորութիւն մը, որ շնորհաւորեց Կազմարարեան էֆ.ն։ Ներկաներէն խօսեցան նաեւ Վ. Մարգարեան, Մանուէլ Բարայեան և Պ. Զարդարեան էֆ.ները։ Նախագահ Հայը Սուրբը կարողութիւն մաղթելով, փակեց հանդէսը։ Այժմ վարժարանը 3ի չափ ուսուցիչներու ունի։ Բայց վարժարանին անկարելի է ազգս թոշակներով կանոնաւոր պահել, եթէ երբեք Պատրիարքարանը նպաստ մը չյատկացնէ։

ՌՈՒՄԱՆԵԱՆԱՆ կառավարութիւնը Բուroն տը Թուսանի պատուանշանին Գ. աստիճանը տուած է Աւետարան Սենեակի առաջին քարտուղար և աւետարանական լրագրին խմբագրապետ Զարեհ էֆ. Եսայեանի, Թերթիս նախկին արտօնատէր։ Մեր շնորհաւորութիւնները։

ԵՐԿԱՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ Նախարարութեան կարողագոյն մասնագէտ պաշտօնեաներէն Նշան էֆ. Գալֆայեան առջի օր մայրաքաղաքս վերադարձաւ Տրապիզոնէն։ Գալֆայեան էֆ. ծանօթ է արդէն մեր ընթերցողներուն իր չատեկան յօդուածներով, որոնք «Գիւղատնտեսական հարցեր» վերնագրին տակ մինչեւ վերջերս կանոնաւորապէս երեւցան Արեւելքի էջերուն մէջ։ Ինքը դարձեալ պիտի չարունակէ իր ազատակցութիւնը մեր թերթին, նիւթ ունենալով միշտ գիւղատնտեսական խնդիրներ, որոնք ամէն ժամանակէ աւելի մեծ կարեւորութիւն ունին Թուրքիոյ ժողովրդեան ամենատարած դասակարգին համար։

ԿՈՉ.— Սամսթիոյ նորակազմ Յառաջդիմասէր Հայասէրաց Ընկերութիւնը, փափաքելով ընդհանուր իդեական սեռի մասաւորական զարգացման սատարել, ի մէջ այլոց որոշած է նոյ. 16 կիրակի օրէն սկսիլ իր առաջին դասախօսութիւնը։ Ուստի կը հրաւիրուին այն ամէն տիկիններ և օրիորդներ, որոնք թէ անցեալին և թէ ներկայիս մէջ ուսանելու միջոցներէն զուրկ մնացած են, ժամը 8ին ներկայ գտնուիլ նուէնեան Վարդուհեան վարժարանը՝ օգտուելու սոյն ծրի դասախօսութիւններէն։

ԾԱՂԻԿ-ԿԱՎԴԻՇԻ ՄԵԾ ՎԻՃԱԿՈՒՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԱՐԳԵՒՆԵՐ

100000 ԵՒ 50000 ՖՐԻ

Մեր միակ երգիծական զոյգ մը թերթերու վարչութիւնը նկատելով որ չի բաւեր միայն իր ընթերցողները խնդացնել ամէն օր, այլև պէտք է հարստանալու միջոց մըն ալ գտնել անոնց համար,

ՔՍԱՆ ՀԱՏ

ՔՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷ ԷԺԻԲՍԻԷՆ

գրած է իր ընթերցողներու արամագրութեան տակ։ Ինչպէս յայտնի է, Էժիբսէնի վիճակահանութիւնը կը կատարուի ամէն ամիս. առաջին պարգևն է 50,000 ՖՐԱՆՔ. տարին երկու անգամ՝ 100,000 ՖՐԱՆՔ։ Անոնք որ կ'ուզեն մէկ օրէն միւսը կարիկ հարստութեան մը տիրանալ — և ո՛վ չուզեր — առանց տանջալու թո՛ղ գնեն Ծաղիկ և Կավդոշ, և եթէ բախտը չմտալ իսկ՝ գոնէ կը խնդան, իրենց յուսախաբութիւնը մոռնալով։

ՊԱԼԵՆՑ գրատուն, Զագմազեքար թիւ 20

Մեծ քանակութեամբ հեղինակութիւններու մեներ մը առնցուցած ենք մեր արդէն ճոխ գրատան մէջ որ կեդրոնն է եղած Պոլսոյ և արտասահմանի լուսագոյն հեղինակներու՝ Բաֆֆիի, Արծրունիի, Ահարոնեանի, Բասմաջեանի, Զօպանեանի, Շանթի, Լէօի, Թումանեանի, Սարսեմի և ուրիշներու գրական արադրութեանց, ինչպէս և նշանաւոր ազգայիններու լուսանկարներու, վիպիթ ու քարտիէ, մաքուր չմնուած, մեծ ու փոքր դիրքերով։

Փափաքողներու ձրի կը տրուի այս հեղինակներու երկերու ցանկը ուր կը գտնուին մանրամասնութիւնները գներու մասին։

1909ի քարթէնի վրայ, կարողիկոսական հինգ սթոռներու ներկայացուցիչներու լուսանկարներով զարդարուած ընտիր պատի օրացոյց, պատրաստուած Թ. Զրաքեանի (լուսանկարիչ) կողմէ։

10—6

ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՍՏԻ

454 Բերա Մեծ փողոց 454

Վ. Մ. ՀԻՆԴԼԵԱՆԻ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԵՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Ուր կը տրուին բոլոր տաճնաբուժական խնամքները գիտական և արուեստական, ամենավերջին դրութեամբ նոր ըերուած գործիքներով։ Հիւանդները ամէն օր կ'ընդունուին։ Բշ., Դշ. և Ուր. առաւօտները Սկիւտար, ըստ տեղւոյն։

ԴԱՒԱԹԻՈՑ ՍԱԿԱՐԱՆ

11 Նոյեմբեր 1908

Օամ. Միացեալ փոփոխեալ պարտաթուղթ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ղ.	100 26
» ամէնէն վար գինը	»	100 14
» » վեր »	»	100 28
» երեկոյ գոցուեցաւ	»	100 14

Բուսմի Երկաթուղի

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ֆր.	173 1/2
» ամէնէն վար գին	»	172 1/2
» » վեր »	»	173 1/2
» երեկոյ գոցուեցաւ	»	172 3/4

ԴՐԱՏՈՒՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՄԿԻԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ ԽՈՐԱՍԱՆՃԷԱՆ ԽԱՆ

Կեդրոն գիտական, վիպական, դպրոցական եւ մասնեղարանի ամէն տեսակ

ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱ.

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

11,000,000 օսմ. ոսկի կամ 250,000,000 Ֆրանկ դրամագլուխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիա
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Պոլիս, Եէնի Ճամի
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ՝ Բերա, Շիտակ Ճամբան թ. 347

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Առալիա, Առանա, Այաշ, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղէքսանդրիա, Խարիսկ, Էնկիւրի, Պազտատ, Պասրա, Պէյրութ, Զրուսա, Դամասկոս, Դուվալա, Տէլտ Աղամ, Էսկիշէհիր, Երուսաղէմ, Իզմիր, Գոնիա, Հառնադա, Լիմասոլ, Գոհիրէ, Մէրսին, Միթիլլի, Մանսուրա, Նիքոսիա, Ուշադ, Բար-Սահա, Սելանիկ, Սամսուն, Սրվաշ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սարիական Տրիպոլիս եւ Սկիւտարի։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշիւով (գօնթ-գարան) փոխանակում կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (բոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը ղրկէ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրինակներ կուտայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժեքաւոր ապարանքներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կատարներ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, ապահովական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իր ուսանող կ'ընդունի, պահպանման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթուղթեր, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողին։ Արժեթուղթերը կը պահուին Զէյթուն արիղամարերու մէջ հատուածած մանուսարպէս շինուած նկուղներու մէջ (պեթոով եւ մեքենայական ամրացումով), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն։ Ընդունագիր մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վիճակահանութեանց մէջ եկած թիւերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան պայմանագիր կը գանձէ, առանց միջնորդչէքի, ուանդուսած արժեթուղթերուն կարօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կարօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագնին համաձայն։ Անոր տրոյլ հաշուոյն կ'անցուի պայմանաժամի կամ գանձումի օրուան փոխանակագինով։

Ժամանակին գանձուելու համար՝ ուանդ տրուած արժեթուղթերուն կարօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կարուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իր ուանդ արժեթուղթեր կ'ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն եւ Բարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Ազէքսանդրիա, Գոհիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պերլին, Գրիւսէլ, Հռոմ, Վիէննա, եւայլն։ Տոկոսներու արդիւնքը ուանդատուին տրամադրութեան տակ դրուած է, կամ իր հաշուոյն անցուած, Կ. Պոլսոյ մէջ։ Այն յանախորդները, որոնց տրժեթուղթերը ի պահ դրուած են, կրնան իրենց ենդրանքին վրայ, գան ետ առնել կամ իրենց հասցէին ղրկել տալ։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ ռոկրանական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարմը արժեթուղթեր, ինչպէս Բումէլիի երկաթուղիի, Եգիպտական Քիւրի Ֆօնտիկի Յունասանի ազդ. Պանքային պարտատեղերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլնի բաժնեթուղթերը։ Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժէթուղթերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը տանձնէ արժեթուղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանցում, կարմներու նորացում, եւն., մասնաւոր հակագնի մը համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ հաշուընթացով և չատ է փաղր պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը ղրկէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու կարօններ։ Իր մասնակներուն մէջ գտնուած արժեթուղթերուն կարօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտատեղերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտատեղերուն եւ Բիրոր նաւահանգստին 6% փոխառութեան պարտատեղերուն կարօնները։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հատատած է՝ Սակարանի արժեթուղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնք Սակարանիմէջ ընդունուած ըլլան կամ ոչ։ Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ ընդդէմ հարիւրին հարիւր վճարելէ առաջ եկած կորուստը, վիճակահանութեան միջոցաւ, այսինքն վճարման գինով։ Ապահովութեան ուղը, որ փոխոխական է, կը հաղորդուի ուզողին։ 50—43

PURGEN

ԲԻԻՐԺԷՆ

ԻՏԷԱԼ ՆՈՐ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ

Բիւրժէն լուսադոն, ամէնէն հաճելի և ազդեցիկ մաքրողականն է իր աքանչելի բաղադրութեան շնորհիւ մի կը նմանի Մեծ քանակութեամբ ուռնուած պարագային իսկ անվնաս է և թիթի չի պատճառեր։ Բիւրժէն թէ՛ մեծերու և թէ փոքրերու կողմէ հաճոյքով կը գործածուի։ Ապահով կերպով կը բուժէ ստկդուրիւնը, արիւներարութիւնը, արեան համախռնումը, գիրութիւնը, ապուն

Պահանջել ԲԻՐԺԷՆ տուփ։

Կը ծախուի դիմաւոր դեղավաճառատուն և գեղարանները մէջ։

Միակ ճեռկայացուցիչ Թուրքիոյ համար
ԺԱՔ ԻՆՍԷԼՊԵՐԿ
Պոլիս, Բիւլիւք Ապատա եէֆ. խան, Թիւ. 6 50—48

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ
BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարս 1906ին
8,000,000 ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարս 1906ին
3,700,000 ֆր.
ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝ Ադրեանգրիա, Դամասկոս, Դուվալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլիս), Մանասարբր, Սկիւտարի եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաև միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ։ Չէքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթուղթերու վրայ փոխառութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Չէքեր ու վարկագիրներ կը հոնէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան սրոյ պայմանաժամերով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանքս Սալօնիք փոքր վճարումներու համար ալ թնայդղական Մասուն մը ունի, յատուկ նպաստաւոր պայմաններով։ 50 38

ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ժամանակագոյց կոխմբ. հրու երկեաց. 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) Բշ. օրն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՃԼԻ — ՊՈՒԼԳՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ		Կոխմբ. 633 Ադր. եւ ճմբ. Առաւ.
Կայարան		
Գոնիա	մկն.	12 30
Գուչին խան		1 01
Զուվրա		1 45
Սրբոյ Լիւքէն		2 13
Մանասաուն		2 42
Գարաման	ժմն.	3 13
	մկ.	3 28
Սէրտվա		3 54
Այրանճը-Տէրվէնտ		4 44
Ալանա		5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 45
	մկն.	6 05
Գուլկուրլու	ժմն.	6 20

ԴԱՐՁ		Կոխմբ. 621 Ադր. եւ ճմբ. Երեկուշ
Կայարան		
Գուլկուրլու	մկն.	6 35
	ժմն.	6 53
Էրէյլի	մկն.	8 50
Ալանա		9 17
Այրանճա-Տէրվէնտ		10 01
Սիարօվա		10 43
Գարաման	ժմն.	11 07
	մկն.	11 22
Մանասաուն		11 55
Արբզ Լիւքէն		12 24
Զուվրա		1 —
Գուչին խան		1 36
Գոնիա	իրիկուն ժմն.	2 05

50—40

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ
"ՔՐԻՍԹՕՖԼ,,
ՄԻԱԿ ԵՒ ԵԶԿԱ Ն ՏԵՍԱԿ
ԼԱՒԱԳՈՅՆԸ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

ՍԱ ՎԱՃԱՌԱՆԻՆԸ ԵՒ ՔՐԻՍԹՕՖԼ ԱՆՈՒՆԸ

ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԱՏՈՐԻ ՎՐԱՑ
12—11

ԹՐԱՄՈՒՅՑՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Ազդ.—Կ. Պոլսոյ Թրամուէյներու Ընկերութեան Պ. Պ. բաժնետէրերուն կը ծանուցուի թէ կանոնագրին 33, 34, 35, 36 և 37րդ յօդուածներուն տրամադրութեանց համաձայն, հրաւիրուած են արտասովոր նիստ մը գումարել դեկտեմբեր 10/23ի չորեքշաբթի օրը ցնծօրէն երեք ժամ ետքը, Ընկերութեան կեդրոնատեղին՝ Ղալաթիա, Վայվոտա փողոց, խորհրդակցելու համար սա կէտերուն վրայ.
—Ա. Ընկերութեան դրամագլուխին յաւելումը և վարչական մարմնոյն արուելիք արտօնութիւնը՝ իր ուղած եղանակով նոր բաժնեթուղթեր շրջաբերութեան հանելուն՝ կանոնագրին և օրէնքին տրամադրութեանց համաձայն։ Բ. Հաշիւներու համար երկու գօմիսէրներու անուանում։ Գ. Պ. Պ. բաժնետէրերէ անոնք որ ամէնէն քիչ տասը բաժնեթուղթեր ունին. և այդ ժողովին ներկայ գտնուիլ կ'ուզեն, պարտաւոր են գումարումէն տասը օր առաջ՝ այսինքն մինչև նոյ. 30/13 դեկտ. կէսօրէն մինչեւ չորս ժամ ետքը իրենց բաժնեթուղթերը յանձնել Կ. Պոլսոյ մէջ Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բարիզի մէջ Օսմ. Պանքային ճիւղը և Պռիսէլի մէջ՝ Բէս ժէնէրալ տը Ռրքոռ է տը Տէպոյի։ Այդ յանձնումին տոմիս դրօշմի տուրքը կը պատկանի յանձնողին։

Կ. Պոլիս 7/20 նոյ. 1908
3—5 Վարչական-Խորհուրդ

ԻՕՏՕՆ ՌՕՊԷՆ ROBIN

Անոնք որ կը տառապին փրանկախտէ, սրտի և երիկամունքի հիւանդութիւններէ, թոքերու ընդլայնումէ, սմնդերակուտէնէ, յօդացաւէ և կամ եթէ վերջին երկու հիւանդութեանց մասին տրամադրութիւն կը տեսնեն իրենց մէջ, ըստ սովորութեան՝ իօտիւր կ'առնեն, որովհետեւ բժշկականապէս հաստատուած ճշմարտութիւն մըն է թէ իօտիւրին խարիսխն եղող իօտն ամէնէն ազդու հականեխիչն է, որ մարմնէն ներս մտնելուն պէս, հիւանդութեանց միակ պատճառն ու զարգացուցիչ եղող միքրոպները կա՛մ կ'ոչնչացնէ և կամ անոնց թոյնը կը չեզոքացնէ։ Եւ սակայն պէտք է խոստովանիլ որ իօտը կամ իօտիւրը եթէ բացարձակապէս մաքուր չըլլայ կրնայ չատ մը խանգարումներ առաջ բերել մարդկային մարմնոյն մէջ։ Տօքթ. Ռոպէն այս չարիքին առաջքը առնելու և իօտը բացարձակապէս օգտակար դարձնելու մտածումով, երկար փորձերէ ետք յաջողած է պատրաստել ԻՕՏՕՆ ՌՕՊԷՆ անուն դեղը, որ վաւերացուած է Ֆրանսայի բժշկական դժուարահաճ Ակադեմիին և հիւանդներուն յանձնարարուած իր տիպար իօտը, որ այս դեղին ամէն բուժիչ յատկութիւնները ունի և դիտ է անոր անպատեհութիւններէն։ ԻՕՏՕՆ ՌՕՊԷՆԸ կը ծախսուի մեծ դեղաբաններու և մթերանոցներու մէջ։ 18—9

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏԻՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչական Խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ 1908 տեսպ. 1/14ին սկսեալ, հարիւրին երկու (2%) տոկոս մը պիսի վճարուի Մրաբեալ պարտքի պարտատեղերու թիւ 10 կարօնին համար։ Տոկոսներու վճարումները պիսի կատարուին կարօնին վրայ նշանակուած քաղաքներուն մէջ մինչև 1909 յուն. 31/13 փետր.։ Այդ պայմանաժամը անցնելէ յետոյ Կ. Պոլսոյ մէջ միայն վճարելի պիսի ըլլան։ 12—11

Կ. Պոլիս, 18/31 օգստ. 1908

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեպտեմբեր 20 թուականի Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նաղլը խան, Հէզարվէն փողոց, Թիւ 14, Բօօրէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ խալ Իսլամ խան, Պանճէ Գարու Թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէհիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Իօնիւ, Պանչէ Գարու Իրմիր փողոց.
Գատրգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասատիս չուկայի հրապարակ.
Գատրգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատատէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճատատէսի, Թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Ռէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկելիտէս, կայարանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Թէչէճեան էֆ.։

17 Դարձակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՆԱՏՈԼԻԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կատարուելու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրեն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Գարդ. 223 Խառն Առ.		ԴԱՐՁ Կարդ. 224 Խառն Իրկ.
Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	Ժ. Վ.
12 —	մկն. Էսկի-Շէհիր	ժմն. 3 —
12 42	» Կէօքսէ Գիւրք	մկն. 2 20
1 39	» Սապօնճը Բունար	» 1 38
2 33	» Ալաուռնա	» 12 42
3 14	» Զէքիրլէր	» 11 53
4 11	» Տէօյէր	» 11 05
4 40	» Իհսանիյէ	» 10 20
5 04	» Համամ	» 9 53
5 14	» Կաղլիկէօլ համամ	» 9 44
5 41	ժմն. Աֆ. Գարա Հիսար	մկն. 9 13
6 01	մկն. Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն. 8 53
6 41	» Գէօյիւք Զօպանլար	» 8 20
7 36	» Զայ	» 7 33
8 21	» Իսհակլու	» 6 40
8 45	» Սասսման	» 6 15
9 16	» Ագ Չէհիր	» 5 53
9 48	» Ազարի քէօյ	» 5 13
10 30	» Զավուշլը քէօյ	» 4 35
11 08	» Իլկին	» 4 03
11 55	» Գասրն-Խանը	» 3 09
12 50	» Սէրայ-Ինի	» 2 27
1 22	» Մէյտան	» 1 47
2 22	» Բանար-Պաշը	» 12 42
3 —	ժմն. Գոնիա	մկն. 12 —
Իրիկ.		Առաւ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Գարդ. 122 Առ. Առ.		ԴԱՐՁ Կարդ. 121 Խառն Իրկ.
Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	Ժ. Վ.
1 —	մկն. Էսկի Շէհիր	ժմն. 11 —
1 44	» Ագ Բունար	մկն. 10 18
2 24	» Ալբիւ Քէօյ	» 9 46
3 4	» Գէյլիք Սկուար	» 8 58
4 9	» Սարիքէօյ	» 8 1
4 58	» Գիչէր	» 7 4
5 35	» Սապիլէր	» 6 27
6 9	» Գէյլիք Քէօփրիւ	» 6 —
7 3	» Բօլաթլի	» 5 16
8 21	» Մալի Քէօյ	» 3 49
9 15	» Սէնճան Քէօյ	» 2 47
10 —	ժմն. Էնկիւրիւ	մկն. 2 —
Իրիկ.		Առաւ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Գարդ. 424 Խառն Իրկ.		ԴԱՐՁ Գարդ. 421 Խառն Առ.
Ժ. Վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	Ժ. Վ.
7 15	մկն. Համիտիէ	ժմն. 5 03
7 33	ժմն. Առա-Բազար	մկն. 4 45

ԱԼԱՇԵՀԻՐ - ԴԷԿՕԹԱՀԻՍ.

ԵՐԹ Կայարան	Կր. 322 խտ. Առ. Ժ. Վ.	324 խտ. Իր. Ժ. Վ.
Ալաշեհիր մկն.	2 35	12 45
Դէկօթահիսա ժմն.	2 55	1 05
ԴԱՐՁ Կայարան	Կր. 321 խտ. Առ. Ժ. Վ.	323 խտ. Իր. Ժ. Վ.
Դեկօթահիսա մկն.	2 —	12 05
Ալաշեհիր ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՑՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կար. Թ. 44 խտ. Ժ. Վ.	Թ. 46 խտ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		Կար. Թ. 41 խտ. Ժ. Վ.	ԴԱՐՁ Թ. 43 խտ. Ժ. Վ.
առ. 12 32	իր. 7 45	մկն.	Քարաքէօյ Կամարլ	ժմն.	4 44	առ. 11 55 իր.
12 52	8 05	ժմն.	Հայատար Փաշա	մկն.	4 24	11 15
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն.	4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն.	Բէնթիք	մկն.	2 58	9 50
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն.	2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն.	2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէյոզէ	»	2 02	8 55
3 05	10 48	»	Տիլ Իսքէլէսի	»	1 33	8 26
4 —	10 58	»	Թավշանճիլ	»	1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրեքէ	»	1 08	8 06
4 37	11 39	»	Եարտմա	»	12 41	7 42
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Զիգիլիք	»	12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէրինէ	»	12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	12 —	7 06
5 38		մկն.	»	ժմն.		6 41
6 11		»	Գէօյիւք Տէրէկէոյ	մկն.		6 10
6 39		»	Սապանճա	»		5 41
7 03		»	Հաբիպիէ	»		5 25
7 44		»	Կէյվէ	»		4 32
8 04		»	Ակ Հիսար	»		4 10
8 33		»	Մէքէճէ	»		3 45
8 57		»	Լէվքէ	»		3 13
9 32		»	Վէզիր Խան	»		2 38
10 12		ժմն.	Գիւլէֆիկ	մկն.		2 02
10 24		մկն.	»	ժմն.		1 50
11 32		»	Բարաքէօյ	մկն.		1 —
12 13		»	Գոզիւք	»		12 24
12 59		»	Ին Իսնիւ	»		11 48
1 29		»	Զուքուր Հիսար	»		11 16
իր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 40 առ.

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հալի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեսայի

Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն
Ալպրոնա	1069	Ֆրաս	4311	Հիրատիզ	1531	Մարգէլլա	5709
Ալէքզ	3607	Ֆոմինա	998	Հիլեռսա	3720	Մրգասա	3557
Անէլլա	1541	Տէլա	2233	Հարտիրք	1600	Մրլ	1057
Աֆրիքա	2977	Տրանտ	1717	Համանդա	595	Մանչէսթէրլա	
Գասանա	1222	Ֆիլոմէլ	504	Իոնա	3854	Մարսիլիա	3412
Գարտանա	1264	Էրգա	3464	Իտանա	3540	Նէրա	1233
Գրիֆիզլա	4421	Էլտրատա	1820	Քնոնա	1080	Ոմիա	4100
Դէլրա	1271	Էրատա	1841	Քիլա	1053	Պէնիտրիզ	4036
Դալիքա	1827	Ֆիրա	954	Քալրին	2207	Ռալեռա	1535
Գարլա	1244	Ֆիլանա	1828	Քանտա	1700	Բալիքա	1697
Գարա	1094	Ֆլամինգ	949	Լէս	1958	Բոլս	510
Ջիբրալտար	7729	Ֆրանսիսքա	4583	Հերմիոն	2872	Բիարիս	3339
Յոսէֆա	1831	Կալիէն	3060	Կիլմարա	1648	Բիլբաո	1553
Բրատրա	1235	Կիլոնա	1143	Հարիզոն	3191	Բալլոս	1618
Գանիա	2906	Կոլա	1011	Մարսա	724	Բոռնէ	1739
Գարա	395	Կրանա	1695	Մարլինգ	1373	Բարտոլա	156

Անուանք	Թոն
Վարֆա	1119
Ֆիրա	1735
Սիլվիա	119
Ոլէնա	1903
Բատա	1323
Թ. Ռիլիզի	1546
Թարա	3337
Բուլա	1470
Օրպիա	242
Վասա	1914
Վալ	1239
Վալիթալի	3891
Դէա	1350
Զէա	1300
Թալ	
Մալա	

Ընդհանուր վաճառքով հալէն հոս հասած են
Աւէքրօ չոգենաւը, նաւապետ Հիթ։
Միհաւօ չոգենաւը, նաւապետ Թորր
Ընդհանուր վաճառքով հալէն հոս կը սպասուի
Բասքիլլ չոգենաւը, նաւապետ Ռոնթրին, դեկտ. 8ին
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԴ ԷՅՆ
Թիւ. 22—24, Բիւլիւք Մէյլէք խան, Ղալաթիա 19 50—37

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ
ՃԱՆՉՑՈՒԱԾ Է
Միլքմէյտ Պրէնտ Սուիս Միլքը

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՍՆՈՒՆԴ Է
Ամէն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'բնդունին որ
ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆԴ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ ԿԵՆՍԱԿԱՆ՝ ԿԵՐԱԿՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ ԵՒ ԱՄԷՆՈՒՆ Ե.Լ. ՕԳՏԱԿԱՐ
50—43

Khedivial Mail Line
(Քէդիվիալ Մէյլ Լայն)
Գրգենաւային Ընկերք
Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիայ միջեւ
Օսմանիի չոգենաւը, նաւապետ Կապէսի, կիրակի, 22 Նոյեմբեր 1908 (Ք. Ե.) կէս օրին Աղեքսանդրիան հոս կը ժամանէ, իսկ երեքշաբթի 24 նոյ. 1908 (Ք. Ե.) կէս օրէ ետքը ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէան։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ
«Տարպիէ» չոգենաւը, նաւապետ Ֆինուլէյ նոյ. 21ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպոլը, Տարանտէլ, Միթիլի Իզմիր, Սաքզ, Հաստա, Մէրսին, Իսքէնտրուն, Սուքիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բարթ-Սաիտ և Աղեքսանդրիա։

ՍԵՒ ԾՈՎԻ ԳԻԾ
Առաջ երթեւեկ Կ. Պոլսոյ եւ Տրապիզոնի միջեւ
«Մէնդալի» չոգենաւը, հմնդաբթի, 19 նոյ., առաւուտ ժամը 12ին պիտի մեկնի Տրապիզոն, հանդիպելով Ինէպոլի, Սամսոն, Կիրասոն և Ռիզէ։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարտէզին վրայ, Մէջմէնէթլի խան, իսկ Տաճարլուք, Գալաթա, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՄՕՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող չոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէդի	Նայոգրիս
Մինիս	Իսմիսիս
Բաֆսիս	Գուլգիրիս
Թէյպր	Մօտրիս
Նարաթօն	Ֆայէրի
Նավարին	Ֆարոն
	Թիպս

Առաջին գծերի չոգենաւերը շաբաթը մէկ անգամ կը հանգրաւէին են, նաւուն մէկեանը ընդարձակ տեղեկութիւններ ունին, երեւոյթական-թեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար տեղերի ունին։

Երկրորդ գծերի չոգենաւերն ալ տասնմեկ օրուայ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բոլոր տեղերի չունին։ ուղղութիւն
Կ. Պոլսէ Լիվերպուլ Ա. գծերի գին է 15
» » Բ. » » » 11

Եր խնդրուի վաճառատեղերէն որ փոխադրութեանց համար Ղալաթիոյ մաքրատեղեաց համար՝ իրենց հրահանգները առնի չոգենաւերի ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Անուղեկի եւ ներքոյի նաւահանգիստները առնելու համար ապրանքներ ենթադրանուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՕՒԼ եւ Ընկ.
Գործակալք
Ուլթիալ խան, Գալիէ գրքատ., Պոլիս
ՀԷՆՐԻ ՄՕՍ Ընկ.
56—49 81 Ճէմս Սպրիգ, Լիվերպուլ,

Cie RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթական երթեւեկութիւններ
Նոյեմբեր
Դշ. 12/25 Իսէպոլի, Սիրոս, Սամսուն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Բիզէ և Հաշուսմ. էֆ օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 12/25 Օսեսա. իրիկուան ժամը 4ին։
Նշ. 13/26 Իզմիր, Պիրէան և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Նշ. 13/26 Օսեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 14/27 Սեվաստոպոլ. ժամը 10ին։
Շբ. 15/28 Օսեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 15/28 Տարանտէլ, Միթիլի, Իզմիր, Բիրա, Հաստա Մէրսին, Իսքէնտրուն, Բ